

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 82 - no. 9 - september 1980

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 6,50, elk woord meer 35 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op giro-nummer 823276 van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Bij 11 keer plaatsen 10 % korting. Inzendtermijn voor de 10e van de maand, voorafgaande aan de maand van plaatsing. De redactie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

TE KOOP: ongebruikte simplexkasten, korven, schepkorven, korfgereedschap, moerroosters etc. J. A. Lindhout, Schuurmansweg 20, Diepenveen, tel. 05709-1674 en H. Schenk, tel. 05700-26218.

TE KOOP: enige **bijenvolken**. Gedenatureerde **bijensuiker** weer beschikbaar voor dagprijs ± f 1,10 per kg. W. Vroorstra, Gerritsmastraat 49, Heerenveen, tel. 05130-24872.

TE KOOP: voor afhalen één elektrische 10-raams radiaal **honingsslinger**, fabriikaat Wageningen f 125,—. Van den Berg, Koningin Emmastraat 51, 4205 BH Gorinchem, tel. 01830-22300.

TE KOOP: ca. 4 **bijenvolken** met 6- en 10-raams **kasten**, tel. 03200-21893.

HONINGSLINGERS: Extra aanbieding. 2-raams honingslinger (RVS) f 360,—; 3-raams (RVS) f 440,—; 4-raams (RVS) f 490,—. Siegerland 2-raams honingslinger (vertind) f 345,—. Bijenmagazijn „De Bijenkorf“, Hoevelakenseweg 144, 3784 WK Terschuur (bij Amersfoort), tel. 03426-1978.

TE KOOP: **bijenvolken**, lege **kasten** en uitgebouwde **ramen**. A. G. Willigenburg, Dorp 97, Benschop, tel. 03477-1883.

TE KOOP AANGEBODEN: bevolkte **bijenkasten**; wegens verhuizing ook **imkersartikelen**, zoals slinger etc. Jongejans, Burg. Prinslaan 45, Ede, tel. 08380-11303.

TE KOOP: **Bijen** in kasten en korven. W. Brink, Oude Zwolseweg 27, Apeldoorn, tel. 055-211447.

TE KOOP GEVRAAGD: **bijenvolken** in korven, kasten en op ramen (aan huis afgehaald). „De Bijenkorf“, Hoevelakenseweg 144, 3784 WK Terschuur, tel. 03426-1978.

TE KOOP: **gebruikte Simplexkasten** en **gebruikte korven**. Tevens kopen wij alle soorten **Ned. bijenhoning**. C. van Holland, Dijkstraat 118, Veenendaal, tel. 08385-13795, b.g.g. 08385-10202.

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT

Hoofdredacteur: Chr. Maillie.

Commissie van Redactie: T. E. A. Rive-von Bönninghausen, J. A. Zoet.

Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Grintweg 273, 6704 AP Wageningen, tel. 08370-12863, Giro 82.32.76.

De niet van redactiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van de inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer. Alle stukken **vóór de 10e van elke maand** aan het Bijenhuis, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijtjes.

BIJ DE VOORPLAAT

„Stenen Berend de Tweede“ uit „Het gedenkteken van een dankbare imker“ in de serie „Bijenfolklore“ door Jan van de Veluwe op pag. 188.

(De voorplaat van het vorige no. werd ingezonden door mevr. Liesbeth van Kasteel te Leiden).

TE KOOP: enkele **bijenvolken**. J. Smit, Winterswijk, tel. 05430-5302.

IN- en VERKOOP van **bijenvolken**, **kasten** en **korven**, **honing** en **lege kasten** en **korven**. J. C. Basten, Burg. Brouwenseweg 3, Horssen (Gld.), tel. 08874-1791.

TE KOOP: **nieuwe** en **gebruikte 3-raams honingslingers** nog voor de oude prijs. H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Workum, tel. 05151-1252. Bellen van 13.30 - 14.30 uur en van 18.30 - 20.00 uur.

WIJ KOPEN: Inlandse **Bijenhoning**, **Ruwe - Zuivere Bijenwas**, **Propolis**. **Honing- en Waszemerij** **ARKADIA**, Lochem, tel. 05730-2284.

TE KOOP: **Imkersartikelen**, **kunstraat** etc. maar ook roggestro. Janneke de Jong, Rotterdam, tel. 010-224871.

Kaarsentrekkerij-Imkerij „DE RIT“ Zoelen (Betuwe), tel. 03448-1653. Groot- en detailhandel van: **Kunstraat**, **bijenwas**, **bijenkorven**, **bijenwaskaarsen** (gerold en gedompeld), **honing**, **honingzeep**, **mede**, **honingcrème**, **pit**, **kandelaars** enz. Iedere dag geopend.

TE KOOP: mooie 10-raams **bijenkasten**, billijke prijs. J. Jonge, v. d. Duyn v. Maasdamstraat 15, Hoogeveen, tel. 05280-63637.

TE KOOP: een **complete imkersuitrusting**: 4 **bijenvolken** in kasten, lege kasten en ramen, dekplanken, uitlaatborden, 1 houten voerbak, 3 plastic voerbakken, gereedschap o.z. **Honingslinger**, zeef en roestvrijstalen emmer. Te bevr. M. R. Kist, A. C. Kerkhoflaan 148, Zeist, tel. 03404-21672.

INTERNATIONAL SELECTION OF BEE BOOKS IN ENGLISH

Lists on request

International Bee Research Association
Hill House, Gerrards Cross,
Bucks SL9 0NR, England

H.H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS . . .

rechtstreeks of in verenigingsverband
naar . . .

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Barneveld, Tel. 03420 - 2607

Desgewenst **KUNSTRAAT** terug.

* U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

INHOUD VAN DIT NUMMER

	pag.
Algemene Vergadering op 29 november 1980	187
Bijenfolklore	188
Stuifmeelanalyse van Ned. honing-VI	190
Officiële mededelingen	192
Imkersdag 1980	195
Anno	196
Oogst en Dracht	197
De Bij in de Filatelie	198
De lezer schrijft	200
Honing vergaren? Heide sparen!	207
Gesprokkeld	208
Wie? Wat? Waar?	210
Met het „Groentje“ op reis	211
Geknipt voor u	212
Afdelingsnieuws	214

ALGEMENE VERGADERING OP 29 NOVEMBER 1980

Op **29 november a.s.** zal een bijzondere Algemene Vergadering worden gehouden inzake de behandeling en goedkeuring van de herziene **statuten** en het **huishoudelijk reglement** van onze Vereniging.

De ontwerpen hiervan worden resp. met het Groentje van **september** en **oktober** meegezonden.

Hoewel het in de bedoeling lag het complete ontwerp reeds met het september-Groentje mee te zenden en de Algemene Vergadering op 1 november te houden, heeft dat niet mogen lukken. De ingewikkeldheid van de materie was te groot en de wens om een gedegen stuk werk af te leveren heeft ons tot dat uitstel doen besluiten.

Wij hopen hiermee een langlopend en moeizaam proces af te sluiten, immers bijna 1½ jaar te voren werd een speciale commissie benoemd (de hoofdbestuurleden voor Noord- en Zuid-Holland, alsmede de leden mr. M. Tydeman uit Blaricum en D. Vunderink uit Amstelveen), die zich bereid verklaarde de noodzakelijke aanpassing van statuten en huishoudelijk reglement voor te bereiden.

In eerste instantie werden zowel de leden als de afdelingsbesturen in de gelegenheid gesteld voorstellen tot wijziging c.q. aanvulling in te dienen (zie: Groentje nov. 1979 en febr. 1980). De aldus verkregen gegevens werden door de commissie behandeld en doorgenomen met het hoofdbestuur. Na overleg met het lid van de Juridische Commissie, mr. P. D. den Bruigom, en de notaris werd vervolgens het nieuwe ontwerp opgesteld. Na uitvoerige discussie kon het hoofdbestuur zich met de inhoud hiervan verenigen. Het laatste woord is nu aan de afgevaardigden van de afdelingen, die op 29 november a.s. hun afdelingsstandpunt t.a.v. het geheel en de samenstellende delen kunnen uitbrengen.

Wij zouden het op prijs stellen indien deze zaken vooraf op een groepsbijeenkomst werden besproken. Uw hoofdbestuurslid had een belangrijk aandeel in het geheel, zodat hij in velelei opzicht de gewenste toelichting zal kunnen verschaffen.

Hoewel het geen geheim is dat bestuurlijke en organisatorische zaken bij het merendeel van de leden minder belangstelling genieten, hopen wij voor wat betreft 29 november a.s. toch op een grote opkomst. De huidige statuten ver-

eisen n.l. een opkomst van 2/3 van het aantal stemgerechtigde leden. Helpt dus mee dit aantal te bereiken!

Mochten wij er ondanks deze aansporing niet in slagen 2/3 van onze stemgerechtigde leden bijeen te krijgen, dan zal helaas een tweede Algemene Vergadering op een andere datum nodig zijn.

In dat geval is 3/4 i.p.v. 2/3 deel van het aantal uit te brengen stemmen vereist voor het nemen van beslissingen, doch de aanwezigheid van 2/3 van het aantal stemgerechtigde leden is dan niet meer verplicht.

Wij hopen echter dat door een sterke opkomst op de Algemene Vergadering van **29 november a.s.** de kosten voor een tweede Algemene Vergadering kunnen worden vermeden.

Het onderwerp is belangrijk genoeg: de statuten en het huishoudelijk reglement zullen de „grondwet” voor onze Vereniging voor hopelijk vele komende jaren zijn.

Na goedkeuring van de statuten en het huishoudelijk reglement zal zo spoedig mogelijk een nieuw uniform afdelings-reglement worden samengesteld.

Hierbij zal ook een model worden gevoegd van een zgn. Beheersstichting, waarin daarvoor in aanmerking komende afdelingen desgewenst hun bezittingen kunnen onderbrengen (bijv. een bijenpark, instructiestand, lesgebouw, depot, e.d.).

Een en ander is wenselijk t.a.v. het zelfstandig afsluiten van overeenkomsten inzake pacht, huur, leverantie van electra, gas, water e.d. zaken.

In overleg met genoemde commissie en met de leden van de juridische commissie werd inmiddels een dergelijk model opgesteld en reeds op verzoek toegezonden aan enkele belanghebbers.

Ter oriëntering zij nog vermeld, dat het hoofdbestuur, mede op advies van enkele deskundigen, voorlopig heeft besloten de financiële jaarstukken in de toekomst niet meer uit te splitsen in vier delen.

De afdelingen suiker en assurance, in wezen zuivere verenigingsaangelegenheden, zullen voortaan in het verenigingsgedeelte worden opgenomen.

De afdeling handel blijft terwille van de duidelijkheid een apart geheel. Een en ander zal de leesbaarheid der financiële stukken zeer ten goede komen.

Ten einde meer armslag te verkrijgen bij de samenstelling der jaarstukken, die conform het nieuwe Burgerlijk Wetboek binnen 6 maanden na afsluiting van het boekjaar aan de Algemene Vergadering moeten worden voorgelegd, heeft het hoofdbestuur voorshands besloten het boekjaar te laten lopen van 1 oktober t/m 30 september, in plaats van 1 november t/m 31 oktober.

Algemeen Voorzitter.

N.B. De agenda voor de extra Alg. Verg. is opgenomen onder Officiële Mededelingen elders in dit nummer. RED.

OPENBARE
IMKER-STUDIEDAG
op zaterdag
25 OKTOBER 1980
TE DRIEBERGEN
georganiseerd door
de imkers van de

NEDERLANDSE VERENIGING TOT
BEVORDERING DER
BIOLOGISCH-DYNAMISCHE
LANDBOUWMETHODE

PROGRAMMA:

- 9.30 Ontvangst met koffie.
- 10.— **Mevrouw H. E. Casparé:**
Wat verstaan we onder biologisch-dynamische landbouw.
- 10.45 **S. Fontein:**
De achtergronden en het gebruik van de Imkerkalender van Maria Thun.
- 11.45 **Pauze.**
- 12.15 **Prof. Dr. P. Zonderwijk.**
- 13.15 **Lunchpauze.**
- 14.30 **W. Oudshoorn:**
De bijenweide in het stedelijk gebied.
- 15.30 **Jørn Copijn:**
Practisch imkeren vanuit het wezen van de bij.
- 16.30 **Vragen-beantwoording:**
Vragen s.v.p. schriftelijk indienen.
- 17.— **Sluiting.**

De studiedag wordt gehouden in het Ionagebouw van de Vrije Hogeschool te Driebergen, tegenover het station Driebergen, Hoofdweg 20.

In de pauzes wordt gratis koffie verstrekt.

Middageten is voor ± f 10,— p.p. in de lunchpauze te verkrijgen.

Entree f 7,50 p.p.

Bijen Folklore

Het gedenkteken van een dankbare imker.

Het oude Keêrum (Kernhem), daterend van het begin der vorige eeuw, was gebouwd op de plek waar eens een zeer oud kasteel stond, eigendom van de Hertog van Gelre. Aan het einde van de lange beukenallee achter Keêrum liep haaks erop eenzelfde soort allee, in vroeger jaren niet veel meer dan een karrespoor, de oude trekweg van Ede naar Lunteren. Aan dit pad stond de boerderij van Berend van Veldhuizen. Veldhuizen was in die contreien geen onbekende naam, want het merendeel zijn nazaten van de oorspronkelijke bewoners van Veldhuizen, de buurtschap die kan bogen op een „leeftijd” van vele honderden jaren, historici beweren zelfs van meer dan duizend. Berend woonde in de oosthoek van die oude buurtschap. Hij was weliswaar geen hereboer, doch ook bevestigd geen keuterboertje. Hij leefde enigszins in de schaduw van het eens zo roemruchte Keêrum, waar in het grijze verleden 's nachts de witte juffers door de lanen doolden.

Achter het bakhuus aan het einde van het hofpad, begrensd door kortgeknipte palmstruikjes, stond in de schaduw van een paar oude linden een fraaie bijenstal. Berend was nog een imker van de oude stempel, wat je noemt van het „van vader op zoon”-type, dat elk jaar traditiegetrouw met de bijen heiwaarts trok om de zo begeerde heideraathoning te winnen. Zijn volken gingen dan ook jaarlijks naar de Doesburgerheide, waar ze ergens achter de oude Doesburgermolen, bij de bossen van Bentinck een vast plekje hadden. Dat was het plaatsje van Berend en daar bleef elke imker een danig eind uit de buurt, want Berend was een boom van een kerel, van het soort waar een verstandig mens geen ruzie mee maakt.

Dit heidegebied, dat regelmatig door „hietmeiers” kort werd gehouden, was van uitstekende kwaliteit, zodat het vrijwel elk jaar een goed honingjaar was. Thans is alles er ontgonnen en ziet men er voornamelijk korenvelden. Het drachtveld lag slechts een paar kilometer van de boerderij, zodat Berend bij een bezoek aan zijn bijen die korte afstand doorgaans te voet aflegde.

Het moet een aantal jaren na de Tiendaagse Veldtocht tegen België zijn geweest (één van de Kernhemmers had daar namelijk aan deelgenomen), dat hij op een zondagmiddag zijn

Het gedenkteken van een dankbare imker.

immen ging bezoeken. Voor de verandering ging hij te paard en op de heide aangekomen bond hij zijn viervoeter vast aan een grote eik tegen de bosrand. Te voet ging hij van daar naar zijn bijen. De volken waren lastig en dat was geen wonder, want er zat onweer in de lucht. Berend struinde nog wat rond op de heide en ging weer naar zijn hors. Een donker wolkenfront kwam over en wellicht aangetrokken door de bosrijke omgeving kwam het water plotseling als een stortbui naar beneden. De bui was zo hevig dat het raadzaam was even te wachten onder de grote eik waar zijn paard stond. Berend wist heel goed dat je bij onweer nooit onder een eik mocht schuilen, immers „eike mot je wijke en beuke mot je zeuke” leert een oud gezegde. Zoek echter maar eens een beuk als je door zo’n bui wordt overvallen, te meer als je je net onder het dichte bladerdak van een eik bevindt. Een felle bliksemflits doorkliefde de lucht, gepaard gaande met een enorme donderslag. Berend en zijn paard stortten beiden ter aarde. Een korte tijdspanne nadien krabbelde Berend overeind, als door een wonder had hij de blikseminslag in die grote eik overleefd, doch zijn trouwe paard had er het leven bij ingeschoten.

Die wonderbaarlijke overleving schreef hij geheel toe aan de goedheid van zijn Schepper, die bepaald had dat het zijn tijd nog niet was. Op de een of andere wijze besloot hij die dankbaarheid tot uiting te brengen en na familie-

beraad werd overeengekomen een soort gedenkteken te maken, dat, hoe groot en fors onze Berend ook was, een klein en bescheiden persoon met gevouwen handen moest uitbeelden. Het beeld moest aan de achterzijde open zijn en wel zodanig dat er bij wijze van offer een bijenkorf in geplaatst kon worden. Aan de voorzijde zou een opening komen, waardoor de bijen in en uit konden vliegen. In Wageningen woonde een Italiaan die grafstenen maakte, maar op zijn tijd ook wel andere dingen uit steen wist te beitelen. Daarmee besprak Berend zijn voornemen en dit had tot gevolg, dat er na enige tijd op een in het oog vallende plaats bij zijn bijenstal een fraai gedenkteken stond, met daarin aan de achterzijde een korfvolk dat aan de voorzijde niet zichtbaar was. Het was opvallend, dat dit volk jaarlijks als beste uit de bus kwam. Toch wel een bewijs, aldus Berend, dat het uit dankbaarheid gemaakte beeld inderdaad als een soort offer werd aanvaard. Hoe rechtzinnig de oorspronkelijke Veluwnaar ook was, dikwijls leefde in zijn onderbewustzijn nog de angst voor spoken, hekserij, e.d., zo ook nog de offerplicht, al geschiedde die dan niet meer onder een Wodanseik.

Lang nadat Berend het moede hoofd ter ruste had gelegd stond het beeld er nog, totdat het zoals dat in de loop der jaren wel meer gebeurt, door toedoen van de speelse jeugd sneuvelde en het achter de bijenstal terecht kwam. Een direkte nakomeling van Berend die veel later de boerenhofstee overnam was wederom een echte imker en de verhalen van zijn overgrootvader hadden hem indringend aangesproken. Hij liet dan ook een nieuw gedenkteken maken. Inmiddels was er ook een „Italiaan” in Ede gekomen, zodat het karwei dichterbij huis kon worden uitgevoerd. Het enige verschil met het oude exemplaar was, dat er nu aan de achterzijde een uitsparing werd gemaakt voor een boogkorf, met het gevolg dat deze ruimte nu ook plaatsing van een kast toeliet. Nog vele jaren stond „Stenen Berend”, zoals hij werd genoemd, in de tuin achter de boerenhofstee op „Veldhuizen” geposteerd.

Voor de degenen die met de nieuwe versie van „Stenen Berend” willen kennismaken is dat mogelijk. Zij moeten dan wel een bezoek afsteken bij het Bijenpark van Ede, gelegen aan de Kreelseweg, waar m.i. de echte „Stenen Berend de Tweede” als bewaker bij de ingang wordt aangetroffen. Erg mooi is hij niet meer, enigszins door de tand des tijds aangevreten en plaatselijk wat groen vanwege het mos. Misschien krijgt hij nog eens een goede opknappbeurt, want op zo’n stukje echte Veluwe folklore moeten we eigenlijk toch wel erg zuinig zijn.

Jan van de Veluwe

INZENDEN VAN KOPIJ

U bespaart de redactie veel werk door de kopij te typen op A4-formaat, met 1½ regel afstand en ruime marge.

STUIFMEELANALYSE VAN NEDERLANDSE HONING-VI

6. HONINGDAUWHONING („bladhoning“)

Honingbesluit

Verschillende malen is het begrip honingdauwhoning (ook wel bladhoning of luizenhoning genoemd) ter sprake gekomen. Ook het Honingbesluit maakt onderscheid tussen bloemenhoning en honingdauwhoning, waarbij de eis gesteld wordt dat, als een honing hoofdzakelijk honingdauwhoning bevat, dit op het etiket vermeld moet worden (art. 1 onder 5.). Dit is echter niet vereist, indien uit de botanische naamgeving van de honing zonder meer blijkt dat het honingdauwhoning is, b.v. woudhoning of dennenhoning.

Blad- en schildluizen

Wat is nu precies honingdauwhoning? Bepaalde insecten, in het bijzonder blad- en schildluizen, kunnen met hun zuignuit bladeren en stengels doorboren om zich zo te voeden met de zoete plantesappen (phloemsap). Het teveel dat zij binnenkrijgen wordt weer uitgescheiden in de vorm van een klein eiwitrijk en vooral suikerrijk druppeltje vloeistof, dat op het blad of de stengel gedeponeerd wordt. Dit produkt wordt honingdauw genoemd. Er verdampt water en het zo ontstane kleverige vloeistoflaagje vormt een goede voedselbron voor de honingbij, die dit materiaal weer verwerkt tot honing. Vooral de bossen van Midden-Europa, waar veel koniferen zoals *Abies alba* (Zilver spar) voorkomen, leveren de hoog gewaardeerde dennenhoning. Niet alle blad- en schildluizen zijn goede honingdauwleveranciers. Slechts bepaalde soorten leveren bij massaal optreden een goede drachtbron voor de bijen. Ook mieren kunnen soms gebruikmaken van dezelfde drachtbron. Het bijzondere is dat zij hun voedselproducten beschermen tegen vijanden. De aanwezigheid van nesten van de rode bosmier kan dan ook een goede aanwijzing zijn omtrent een mogelijke drachtbron voor de bijen. In veel Middeneuropese landen wordt speciaal gelet op dit soort gunstige signalen voor het vóórkomen van honingdauw, waarna de bijenvolken massaal naar de bossen getransporteerd worden. In Nederland schijnen de omstandigheden niet gunstig te zijn voor de winning van dennenhoning⁷⁾. Wel wordt echter honingdauwhoning van loofbomen gewonnen. Bekende leveran-

ciers zijn b.v. de Esdoorn, Eik en Linde. Voorjaars honing bevat zeer weinig honingdauw, maar het aandeel neemt toe naarmate het seizoen vordert.

Miskroskopisch beeld

Het miskroskopisch onderzoek van honing geeft ook uitsluitsel omtrent de aanwezigheid van honingdauwhoning. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit, dat op het kleverige uitscheidingsprodukt van de blad- en schildluizen allerlei deeltjes blijven plakken die in de lucht voorkomen, zoals pollen van windbloeiërs (b.v. Grassen, Maïs, Zuring), maar ook schimmelsporen en groene algen, die altijd in de lucht zweven. Verwerkt een bij nu de honingdauw tot honing dan komen al deze bestanddelen in de honing terecht. Vaak zijn bovendien nog kristallen van calciumoxalaat aanwezig, afkomstig van de bladeren van de bomen. Een echte dennenhoning bevat driemaal zoveel schimmelsporen plus algen als pollen, voor een „woudhoning“ ligt het honingdauwaandeel iets lager. Nederlandse zomerhoning bevat meestal ook

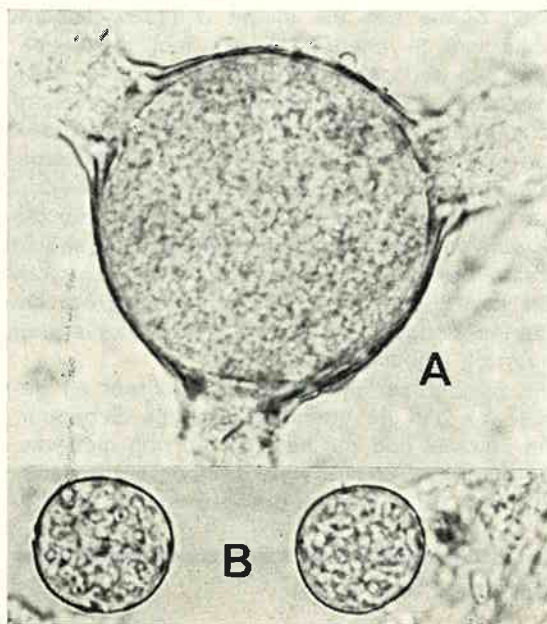

Foto 11. Pollen in larixhoning uit Drente:
A *Epilobium angustifolium* (Wilgeroosje)
B *Rumex* (Zuring)

Totale vergroting 750 x

enkele schimmelsporen: gemiddeld komt één schimmelspore voor op elke tien stuifmeelkorrels; het honingdauwaandeel is dus in het algemeen gering. Een uitzondering vormt lindehoning; dit is niet altijd pure lindebloesemhoning, soms is ook (linde?)-bladhoning aanwezig. In tegenstelling tot de bevindingen van De Boer³⁾, werd door ons honingdauwhoning in het gehele land aangetroffen.

Voorbeelden

Vorig jaar werd in dit blad melding gemaakt van een honingklaverhoning, gewonnen te Lelystad, die tot grote teleurstelling van de betreffende imker uit honingdauwhoning bleek te bestaan⁸⁾. Opmerkelijk zijn ook de ervaringen van een aantal Drentse imkers in het najaar van 1979. Zij hadden hun kasten in de boswachterij Gieten geplaatst — ook in andere Drentse boswachterijen bleek het verschijnsel op te treden — met de bedoeling heidehoning te winnen. Begin september bleek echter dat verschillende honingkamerramen een keiharde witte versuikerde massa bevatten, die niet te slingeren was. Analyse van deze honing wees uit dat het hier een zogenaamde larixhoning betrof. Kenmerkend voor larixhoning, een honingdauwhoning, is zijn hoge gehalte aan de suiker melicitose (een trisaccharide, opgebouwd uit 2 moleculen glucose en 1 molecuul fructose), in dit geval 32,5 %, en zijn witte kleur. Melicitose is vrij slecht oplosbaar en bij het indikken van de door de bijen binnengehaalde honingdauw kristalliseert het direkt uit. Alleen larixhoning bevat melicitose in dergelijke hoeveelheden. Mikroskopisch onderzoek van deze honing gaf de volgende resultaten: aantal stuifmeelkorrels per 10 g honing 15.100, aantal schimmelsporen per 10 g honing 165.500. Gevonden pollen: *Rumex* (Zuring, een windbloeiër) 10 %, *Calluna vulgaris* (Struikheide) 52 %, *Epilobium angustifolium* (Wilgeroosje) 10 %, verder kleine hoeveelheden Wilg, Witte klaver en Maïs (een windbloeiër). Foto 12 geeft het mikroskopisch beeld van deze honing weer, in het bijzonder de aangetroffen schimmelsporen. Een bijzonderheid is nog dat volgens de betreffende imker⁹⁾ in dit heide- en larixgebied te Gieten in die periode opvallend veel mierennesten voorkwamen.

Drachtbron van de toekomst?

Voor al in West-Duitsland wordt veel onderzoek verricht naar de relatie tussen het aantal blad- en schildluizen enerzijds en het aanwezig zijn van mierennesten anderzijds. Met het verdwijnen van veel nectarleverende planten gedurende de afgelopen decennia ziet men in de honingdauw een goede mogelijkheid het dracht-

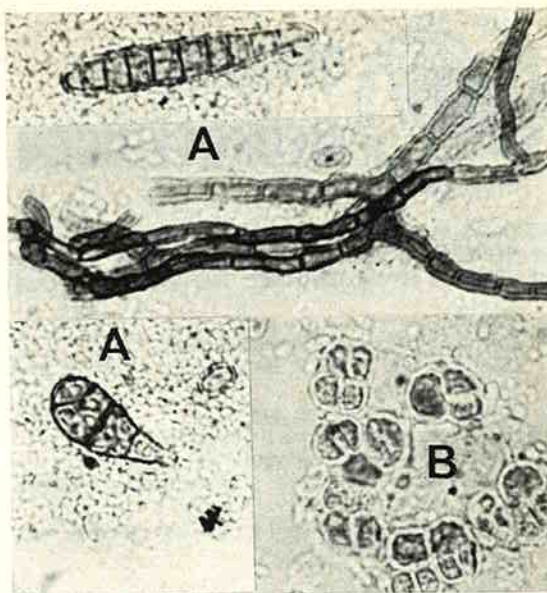

Foto 12. Honingdauwbestanddelen in larixhoning uit Drente:

A Schimmelsporen
B Groene algen

Totale vergroting 750 x

gebied voor de bijen te vergroten, waarbij een goede oogst gewaarborgd is. Hier te lande wordt de „bladhoning“ echter voor niet geheel volwaardig aangezien; de gedachte luizenhoning te consumeren schijnt iets engs over zich te hebben. De chemische samenstelling van honingdauwhoning geeft echter geen reden voor deze angst, want honingdauwhoning is rijker aan mineralen en sporenelementen dan nektarhoning. Bovendien komen in dennenhoning een aantal terpeenachtige stoffen voor, waarvan bekend is dat ze een bacteriegroei-remmende werking bezitten. Hierdoor werkt deze honing gunstig bij ontstekingen en verkoudheid.

Dankwoord

Aan het einde van deze artikelenserie een woord van dank aan alle imkers die de afgelopen jaren een monster honing ter beschikking hebben gesteld voor het onderzoek naar de chemische en mikroskopische eigenschappen.

Literatuur:

7) Mieke C. S. Mommers. Onderzoek naar het voorkomen van coniferenhoning in Nederland. Maandschrift voor de Bijenteelt **70**, 170-174 (1968) en **71**, 5-12 (1969).

8) J. J. Aukema. Honingklaver, een goede drachtplant? Maandschrift voor de Bijenteelt **81**, 147-149 (1979).

9) H. Veenhuis, Gieten. Persoonlijke mededeling.

J. D. Kerkvliet en A. P. J. van der Putten.
Keuringsdienst van Waren, Haarlem.

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

**AGENDA ALGEMENE VERGADERING OP
29 NOVEMBER 1980 IN HET IAC-GEBOUW, LAWICK-
SE ALLEE 11 TE WAGENINGEN. AANVANG 10.00 UUR.**

1. Opening.
 2. Telling aantal stemgerechtigde leden.
(Conform art. 20 lid 2 der statuten dient 2/3 deel aanwezig te zijn.)
 3. Inleiding en procedure.
 4. Statuten, artikelsgewijze behandeling.
 5. Stemming en goedkeuring der nieuwe statuten.
 6. Huishoudelijk reglement, artikelsgewijze behandeling.
 7. Stemming en goedkeuring van het nieuwe huishoudelijk reglement.
 8. Rondvraag.
 9. Sluiting.
- N.B. Het Bijenhuis is op deze dag geopend.

VERKIEZING LEDEN HOOFDBESTUUR

Aan de beurt van aftreden zijn dit jaar de H.B.-leden voor de groepen Betuwe (J. W. M. Janssen), Drente (J. A. van Ee), Groningen (R. H. Geskes), Noord-Holland (Drs. P. C. Muntjewerf) en Overijssel-West (A. H. Hartman). Ook onze Alg. Voorz. is op de e.v. Alg. Verg. aftredend, maar stelt zich herkiesbaar.

De heer Janssen heeft de wens te kennen gegeven zijn functie neer te leggen. De tot genoemde groepen behorende afdelingen kunnen kandidaten stellen. De namen van de kandidaten, vergezeld van een door hen ondertekende verklaring dat zij bereid zijn een (her)benoeming te aanvaarden moeten vóór of op 10 oktober bij het Bijenhuis zijn binnengekomen.

Ten aanzien van de procedure die bij de verkiezing van H.B.-leden moet worden gevolgd gelieve u art. 16 van het Huishoudelijk Reglement te raadplegen.

VERSLAG VAN DE HOOFDBESTUURSVERGADERING D.D. 3 JULI 1980. GEHOUDEN IN HET BIJENHUIS TE WAGENINGEN

AANWEZIG: J. J. Speelziek (voorz.), G. J. van Breukelen, G. Bruls, J. Fluyt, R. H. Geskes, A. H. Hartman, J. W. M. Janssen, M. W. v. d. Meulen, B. Meijerman, drs. P. C. Muntjewerf, C. Pater Jzn., T. E. A. Rive-von Böninghausen, T. A. Visch.

AFWEZIG MET BERICHT: W. M. Campen, J. A. van Ee, R. v. d. Hul, J. A. Krabbenborg, ir. J. J. Pettinga.

Opening: Voorz. heet ieder hartelijk welkom, in het bijzonder dhr. G. Bruls, H.B.-lid voor Limburg, die voor het eerst deze vergadering bijwoont.

Verslag van de vergadering d.d. 15 maart j.l.

Voorz. is benieuwd naar de vorderingen van de ad-hoc-commissie Wetenschappelijk Onderzoek. De Commissie zegt toe vóór 1 november met een verslag te zullen komen.

Bibliotheek: Dhr. Visch meldt dat de overdracht van onze bibliotheek aan de L.H. in principe rond is; eind september hoopt hij de laatste besprekingen te voeren. De boeken van dhr. Maagendans zijn door zijn echtgenote geschonken aan de Vereniging met de bepaling dat deze, conform de wens van dhr. Maagendans, in het Bijenhuis zullen blijven.

Ingekomen stukken.

Schrijven van dhr. Sikkes te Sneek, waarin hij zijn verontrusting uitspreekt over de toenemende sterfte van bijenvolken in de Lauwersmeerpolder t.g.v. bespuitingen. Afgesproken wordt dat hieraan een publicatie zal worden gewijd in het Groentje, op te stellen door dhr. v. d. Hul en Hartman, waarin er op zal worden gewezen dat bij vermoedelijke spuutschade in eerste instantie de A.I.D. dient te worden ingeschakeld. Eventuele verdere klachten kunnen het beste worden gecentraliseerd in het Bijenhuis.

Dhr. Pater doet verslag van het gehouden examen Praktisch Imker.

Brief van dhr. Van der Velden waarin hij n.a.v. ons verzoek zijn declaratie over de maand maart specificeert. Het blijkt dat de beantwoording van brieven van afdelingen en leden over de financiële stukken de nota nogal verhoogd hebben. Besloten wordt dat dergelijke brieven zoveel mogelijk door het D.B. zullen worden beantwoord, indien nodig zullen ze worden doorgezonden naar dhr. Van der Velden.

Concept Statuten en Huishoudelijk Reglement.

Dhr. v. d. Meulen stelt voor de stukken, nadat de wijzigingen vanuit de H.B.-vergadering zijn aangebracht, ter correctie voor te leggen aan een notaris. Voorz. raadt aan hiervoor notaris Drapers te Ede te consulteren. E.e.a. zal door het D.B. geverifieerd worden op 31 juli a.s.

In het sept.- en okt.-nummer van het Groentje zullen de stukken in conceptvorm met een begeleidend schrijven betr. de belangrijkste wijzigingen worden opgenomen. Via de afdelingen kan men reageren vóór 30 oktober. Deze reacties zullen worden verwerkt in een schrijven, dat op 15 november naar de afdelingen zal worden gezonden met het verzoek vóór 29 november nogmaals een bijeenkomst te beleggen voor bestuur en geïnteresseerde leden om in afdelingsverband een mening te formuleren en deze naar voren te brengen tijdens de Algemene Vergadering van 29 november a.s.

Verslag van de financiële bespreking d.d. 22 mei.

De vergadering kan zich vinden in de aanbevelingen die hierin zijn opgenomen; deze zullen worden verwerkt in de nieuwe Statuten en het Huishoudelijk Reglement. De belangrijkste wijziging is dat afdeling Suiker en afdeling Verzekering zullen worden ondergebracht in afdeling Vereniging.

Verhoging van de uitkering aan dhr. Groenveld.

Momenteel krijgt dhr. Groenveld een uitkering van f 150,— per maand. Het H.B. besluit dit te verhogen tot f 200,—.

Nationale Imkersdag.

De begroting van afd. Eck en Wiel voor deze dag was zo summier, dat het D.B. heeft nemeend hierop geen garantie te mogen verstrekken. Deze zienswijze wordt oedeeld door het H.B. Met het programma kan men zich volledig verenigen.

Gegevens over de afdelingen.

Tijdens de financiële bespreking kwam naar voren, dat bezittingen van de afdelingen in feite ook bezittingen van de Vereniging zijn en als zodanig in de balans moeten worden opgenomen. Wel gaan steeds meer afdelingen er toe over hun bezittingen in een stichting onder te brengen. Om hierin enig inzicht te krijgen zou evenals voorheen weer een formulier naar de afdelingen gezonden moeten worden waarop deze gegevens worden ingevuld.

Ook moet in de toekomst rekening worden gehouden met een ander systeem van suikerdistributie, gereleerd aan het aantal ingewinterde volken per 1 januari. Hiervoor zal een aparte kolom op de ledenlijst worden opgenomen.

Ledenadministratie per computer.

Voorz. ziet hierin grote voordelen. Afgesproken wordt dat aan dhr. Campen en Kerkvliet (Hilversum) gevraagd zal worden dit nader uit te werken.

Vertegenwoordiging van de Stichting Bedrijfsraad bij de congressen van Apimondia.

Daar de kosten van deze reizen slechts voor een klein gedeelte worden vergoed door de Bedrijfsraad is voorz. genegen de congressen die in Europa worden gehouden te bezoeken. Dhr. Muntjewerf ziet het belang van een permanente vertegenwoordiger. Voorz. zegt toe dit ter sprake te brengen in de vergadering van de Bedrijfsraad.

Rondvraag.

Dhr. Geskes meldt dat het aantal ingezonden volkjes dit jaar dat van vorig jaar overtreft. (Inmiddels zijn er $\pm$ 1000 inzendingen geweest). Op Vlieland is een nieuw koninginneteelt-project gestart o.l.v. de subcommissie Koninginneteelt. Voorlopig betreft het Carnica's van de leden van deze commissie. Voorz. is doende een A.P.V., zoals op Schiermonnikoog geldt, voor Vlieland rond te krijgen. Dhr. van Breukelen spreekt zijn waardering uit voor het werk van de Commissie Huishoudelijk Reglement.

Dhr. Meijerman uit kritiek op de kastenvoorraad. Dhr. Pater antwoordt, dat onlangs de Alg. Verg. de voorraden veel te aanzienlijk vond. Het tekort aan kasten is ontstaan, doordat de omzet daarin in vergelijking met het vorige jaar met 30% toenam.

Dhr. Hartman informeert waarom het Z.B.T. van de N.O.-Polder is ingedeeld bij de Veluwe i.p.v. Overijssel-West. Voorz. zegt toe dit te regelen. Dhr. v. d. Meulen raadt in dit verband aan de namen van de voorzitters van de Z.B.T.'s nogmaals in het Groentje op te nemen.

Dhr. Pater meldt dat de suiker voor 1980 in bijna alle afdelingen is afgeleverd. Er werd rond 650 ton verkocht.

Mw. Rive deelt mee dat een schrijven is binnengekomen van het Min. van Landbouw, hetwelk inhoudt, dat de Belgische volken die naar het koolzaad reizen aan dezelfde gezondheidscontrole zullen worden onderworpen als de Nederlandse.

Hierna sluit de voorzitter de vergadering en wenst ieder een goede thuisreis.

VOORZITTERS VAN DE ZIEKTEBESTRIJDINGSTEAMS

Mocht u vragen hebben of verdacht gedrag bij uw volken constateren, neemt u dan contact op met de voorzitter van het Ziektebestrijdingsteam waaronder u ressorteert.

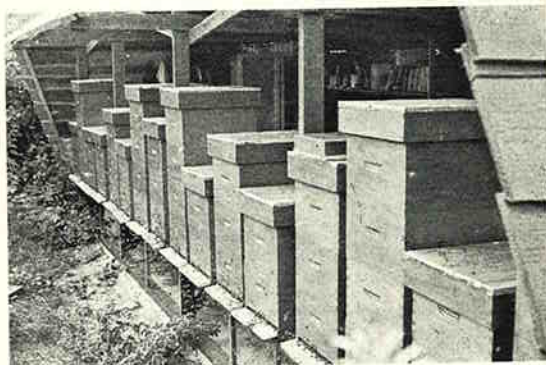
- **Groningen:** dhr. W. J. Faber, Sissingsestraat 8, 9494 RS Yde, tel. 05906 - 1548
- **Friesland:** dhr. A. de Smidt, Ludingaweg 23, 8806 KD Achlum, tel. 05178 - 5238
- **N.-Drente:** dhr. J. v. d. Nieuwegiessen, Beilerstr. 5, 9415 TB Hijken, tel. 05930 - 2781
- **Z.-Drente:** dhr. C. J. Kroeze, L. v. d. Kwekebos 26, 7823 LN Emmen, tel. 05910 - 20751
- **Overijssel-W.:** dhr. A. H. Hartman, Beukenallee 15, 8019 BA Zwolle, tel. 05200 - 18867
- **Overijssel-O.:** dhr. J. W. Assink, Vermeerstraat 8, 7471 HV Goor, tel. 05470 - 2529
- **Graafschap/Lijmers:** dhr. K. G. Buurke, Bredevoortsestraatweg 75, 7121 BD Aalten, tel. 05437 - 1916 (3321)
- **N.O.-Veluwe:** dhr. E. Hoogenboezem, Oratoriumstraat 11, 7323 KW Apeldoorn, tel. 055 - 262313

- **N.W.-Veluwe:** mevr. A. W. de Ruijter, Lange Zuiderweg 102, 3781 PL Voorthuizen, tel. 03429-2902
- **Z.-Veluwe:** dhr. M. Simon, Joris v. d. Haagenlaan 2, 6418 LK Arnhem, tel. 085 - 425514
- **Betuwe:** dhr. J. B. Oude Ophuis, Ressensestraat 1, 6681 DX Bommel, tel. 08811 - 1456
- **Utrecht:** mevr. E. Verschoor, Rijksstraatweg 60, 1396 JN Baambrugge en dhr. P. Wilmink, Arnhemseweg 64, 3832 GN Leusden, tel. 033 - 942377
- **N.-Holland-Texel:** dhr. R. T. Nolting, Bernhardlaan 71, 1791 XC Den Burg, Texel, tel. 02220 - 3420
- **N.-Holland-Heiloo:** dhr. L. Doornbos, Ewisweg 8, 1852 EK Heiloo, tel. 072 - 332979
- **N.-Holland-Haarlem:** drs. J. D. Kerkvliet, Rustenburgherweg 16, 2061 JB Bloemendaal, tel. 023 - 257314
- **Z.-Holland:** mevr. J. M. van Heest-Verloop, H. Marsmanlaan 35, 2624 TJ Delft, tel. 015 - 561613
- **Zeeland:** dhr. R. P. van Assche, Karel Doormanlaan 7, 4535 BP Terneuzen, tel. 01150 - 12628
- **N.-Brabant:** zal later nog bekend worden gemaakt.
- **Z.-Limburg:** dhr. Kooyman, Lijenbroekerweg 110, 6132 CA Sittard, tel. 04490 - 15823
- **Midden- en Noord-Limburg:** dhr. Hanssen, Kappert 2, Neer, tel. 04759 - 1876 en dhr. J. Caris, Burg. Cremerstraat 28, 5971 VX Grubbenvorst, tel. 077 - 61936

SCHIERMONNIKOOG "1000"

Het was reeds lang van te voren te zien dat we met de aanvoer van bevruchtungskastjes rond dit magische getal zouden uitkomen. In verband met de uitzonderlijke weersomstandigheden deze zomer is het heel belangrijk dat we een zo volledig mogelijk overzicht krijgen van de bevruchtingsresultaten. Mag ik er daarom bij alle inzenders extra op aandringen dit jaar zo spoedig mogelijk het resultaat te melden?

R. H. Geskes.

En hier moet het dan allemaal gebeurd zijn.

NIEUWE LERAREN BIJENTEELT

Op 25, 26 en 27 juni j.l. werden op de Proefbijeestand „Ambrosiushoeve” te Hilvarenbeek de examens afgenomen voor leraar bijenteelt. De kandidaten hadden gedurende de voorgaande anderhalf jaar de opleidingscursus te Zwolle gevolgd. Deze cursus werd gegeven door medewerkers van het Consulentenschap voor de Bijenteelt, in het bijzonder door de leraar in algemene dienst, de heer J. Duijvetter. Onderdak voor deze cursus op woensdagmiddagen en -avonden werd gevonden in het Centrum voor Tuinbouwonder-

wijs en in het Educatief Centrum van de Plantsoenen-dienst, beide te Zwolle. Als gecommiteerden voor deze examens waren door de Minister van Landbouw en Visserij aangewezen de heren H. van Gool te Tilburg, ir. P. Doornbos te 's-Gravenhage en ir. L. Bouten te Breda. Tijdens de examendagen was het weer erbarmelijk. Desondanks werden, ook voor het praktijkgedeelte, hoge cijfers gescoord. Aan alle 21 deelnemers van het examen kon een goede uitslag worden meegedeeld. Met drie andere kandidaten, die verhindert waren, zal het examen herhaald moeten worden.

De namen en woonplaatsen van de geslaagden zijn: W. A. M. v. d. Berg te Losser; H. J. Dommerholt te Wezperbrug; H. Dijkema te Peize; J. F. M. Gorgels te Nijmegen; H. Jager te Oosterhesselen; H. Jansen te Steenwijk; D. G. Kleinburink te Holten; mevr. H. S. M. Lases te Achlum; P. van Meurs te Varik; A. P. H. Muller te Nijbroek; P. R. Ronhaar te Kornhorn; C. J. Rota te Beetsterzwaag; H. Schipper te 't Harde; J. Slagter te Ruinen; A. de Smidt te Achlum; J. J. M. v. d. Steen te Oisterwijk; F. Steenhoff te Zetten; mevr. M. Teernstra-Eken te Boekelo; E. Visser te Oosterzee; J. Visser te Zwolle en J. de Zoete te Driebergen.

Persbericht, 8 juli 1980.

OPLEIDINGSCURSUS LERAAR BIJENTEELT

Het Consulentenschap voor de Bijenteelt te Hilvarenbeek is van plan deze herfst opnieuw te starten met een cursus. De lessen zullen worden gegeven op woensdagmiddag en -avond, meestal om de twee weken, maar in de voorzomer wekelijks. De **duur** is ruim anderhalf jaar; het examen zal waarschijnlijk gehouden worden in juni 1982. Men zal ook moeten rekenen op een verplichte praktijk van ± 2 weken in de zomer, zonodig verdeeld in enkele perioden. De **plaats** van de cursus zal afhangen van de herkomst van de (meeste) cursisten; de voorkeur gaat uit naar Hilvarenbeek, mede i.v.m. de plaatsen van de voorgaande cursussen (Leiden, Zwolle). **Toelatingseisen:** een wettelijk erkende onderwijsbevoegdheid en een behoorlijke kennis (theoretisch en praktisch) van de bijenteelt. Zeer gewenst zijn de cursussen bijenteelt voor beginners en gevorderden. Deze kennis zal voor de aanvang van de cursus worden getest. Voor kandidaten met een onvoldoende of onvolledige basis-kennis van de biologie zullen extra lessen vooraf worden gegeven. Belangstellenden, die zich in de afgelopen jaren reeds hebben aangemeld, zullen door ons voor 1 oktober 1980 worden aangeschreven, of zij hun aanmelding gestand doen. Mocht U onverhoopt geen bericht ontvangen hebben, wilt U zich dan opnieuw aanmelden? Adres Consulentenschap: Tilburgseweg 32, 5081 NG Hilvarenbeek, tel. 013-425888.

De Consulent in algemene dienst voor de Bijenteelt, ir. J. J. Pettinga.

BIJENSTAND „DE GRUBBE”

P. L. LAUMEN-WOUTERS, Grijzegrubben 63, 6361 GL NUTH (Limburg).

Kan u alles leveren voor de bijenteelt o.a. **kunstraat** à f 18,50 per kg. **Bijenkasten** en **onderdelen**. Prijslijst op aanvraag gratis toegestuurd.

Tel. 04447 - 3183 Nuth. Maandag-zaterdag 9-18 uur.

Tel. 045 - 252408 Brunssum - dinsdag - zaterdag 9-18 uur.

Banknr. N.M.B. Brunssum 65.77.13.228.

Gironr. Nuth 4444518.

WIE VIEL IN DE PRIJZEN TIJDENS DE NATIONALE HONINGKEURING?

In de volgende rubrieken werden prijzen behaald: Vloeibare Honing: A. Harssema, afd. Groningen, 3e prijs; A. v. d. Linden, afd. Bilthoven, 2e en 3e prijs, met de wisselprijs van het Min. van Landbouw; W. Vink, afd. Noord- en Zuid-Beveland, 2e prijs.

Wasbodems 1 kg: B. Meijerman jr, afd. Zelhem, 2e prijs.

Wasbodems 5 kg: B. Meijerman sr., afd. Zelhem, 1e prijs; J. H. Klok, afd. Assen, 2e prijs.

Honingkoek: Mw. A. Louws, afd. Walcheren, 3e prijs.

Ander Honinggebak: Mw. A. Louws, afd. Walcheren, 1e en 3e prijs.

Afdeling Eck en Wiel werd door de bezoekers van de Imkersdag unaniem gekozen als prijswinnaar in de rubriek Experimentele Vormgeving met een prachtige bij vervaardigd uit natuurlijke materialen, de vleugels o.a. waren beplakt met de schildjes van de Judaspenning. De 2e prijs in deze rubriek ging naar dhr. Langrak, afd. Boskoop, voor een miniatuur-instructie-spaarkast. Aan alle winnaars werd een oorkonde uitgereikt door de Algemeen Voorzitter.

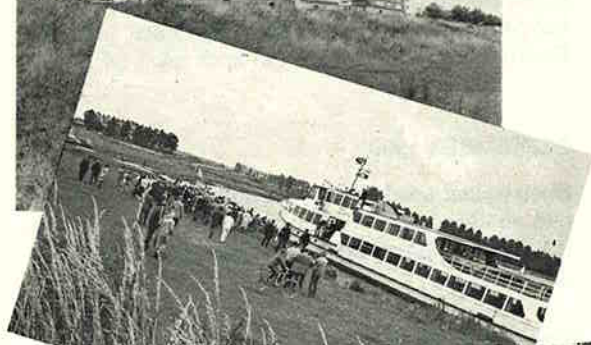
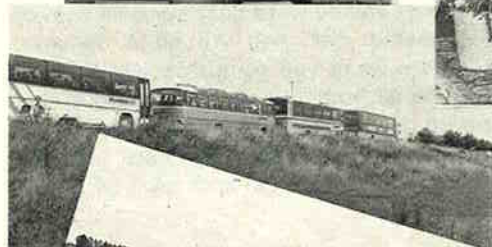
Tenslotte nog een woord van dank aan de honingkeurmeesters/-essen, die zich op de avond voorafgaande aan de Imkersdag hebben bezig gehouden met de keuring van de inzendingen.

IMKERSAGENDA

- 13 september Bijenmarkt, Bussum.
- 13 september Viering 50-j. best. afd. Velp e.o. te Rheden.
- 20 september Honing- en bijenmarkt, Ugchelen.
- 27 september Honing- en bijenmarkt, Eerbeek.
- 28 september 4e Congres v. d. Kon. Vlaamse Imkersbond, Brugge, België.
- 4-5 oktober Honingtentoonstelling afd. Reggedal te Diepenheim.
- 4 oktober Honingmarkt, Zutphen.
- 4 oktober Instr.dag ZBT Z-Holland: mevr. J. M. v. Heest-Verloop (adres op pag. 193).
- 11-12 oktober Jaarverg. en Studieweekend Vrienden van Ambrosiushoeve, Hilvarenbeek.
- 25 oktober Openb. studiedag Ned. Ver. t. Bev. d. Biol.-dyn. Landb. meth., Driebergen.
- 29-30 oktober Varroa-symposium Apimondia, Oberursel, BRD.
- 1 november 3e Onderwijsdag, Wageningen.
- 8 november Stichtse Imkersdag en Honingkeuring, Leersum.
- 8 november Werkdag Vrienden van Ambrosiushoeve, Hilvarenbeek.
- 15 november Honingkeuring Kring Overijssel-West, Kampen.
- 29 november Buitengewone Algemene Vergadering i.v.m. herziening Statuten en Huishoudelijk Reglement, Wageningen.

ATTENTIE

De inzendtermijn van kopij en advertenties voor het Groentje eindigt op de 10e van elke maand voorafgaande aan de maand van plaatsing.

IMKERSDAG 1980 ECK EN WIEL

* Professor Zonderwijk ontvangt een natuur-vriendelijke attentie na zijn milieu-vriendelijk betoog over onze wegbermen.

* De spil waar alles om draaide: voorzitter mev. A. van Andel-van Rossum.

* Best mogelijk, maar ik geloof het niet eerder als dat ik het zie (en ruik)!

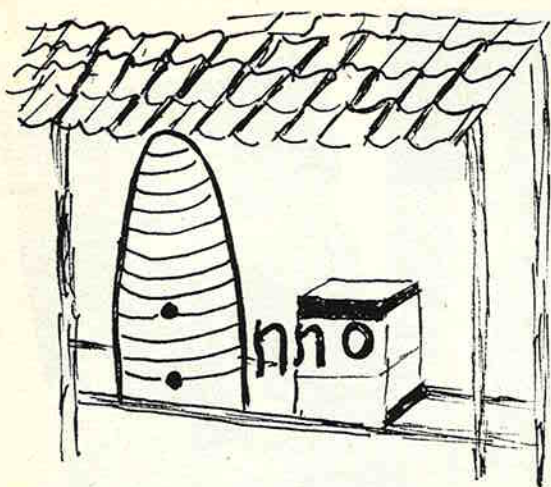
* Het was met de O.K.-Lines O.K. en de boot van rederij Heymen mocht er ook zijn.

* Als algemeen voorzitter moet je heel wat weten. Ja, ja, vertel mij wat, ik weet er alles van.

* En dan al die kersen, je hoefde ze niet eens zelf te plukken.

* Zonder deze nijvere „werkbijen” was er beslist van alles fout gegaan. Een compliment kan er daarom best af.

Foto's: H. J. Lubbers en R. H. Geskes.

SEPTEMBER 1905

Behandeling van heidehoning

Heidehoning schijnt nog weinig geslingerd te worden. Wij vestigen de aandacht op de staal-draadborstels die deze bewerking mogelijk schijnen te maken. Gebruikt men de pers, dan vermijde men alle raat met stuifmeel of broed daaronder te brengen. Op deze wijze kan men heidehoning verkrijgen, die in geur, kleur en smaak met 't beste product van de boekweit kan wedijveren. Want inderdaad de heidehoning is niet zoo gering van hoedanigheid als velen menen. De slechte naam, waarin hij staat, is enkel en alleen te wijten aan de slordigheid waarmede onze ijmkers hem winnen. Er komt dit jaar veel honing aan de markt. Dat de oogst dan uitmunt, niet alleen in hoeveelheid, maar ook in hoedanigheid. De bijen deden haar best; haar baas doet het ook. Gebruiker en bijker, beiden zullen er wel bij varen.

Arabis alpina (L)

Verbetering der bijenweide door eigen inspanning werd ook in 1905 reeds gepropageerd en er wordt een lans gebroken voor het overblijvende Rijstebrij-plantje (*Arabis alpina*): „Welke reeds in 't begin van maart begint te bloeien en daarmede voort gaat tot half mei. Elk plantje brengt een zeer groot aantal bloemen voort, die vooral bij zonnig weer veel honing afscheiden. Na den bloei stoelen deze planten sterk uit zoodat men in enkele jaren een groot aantal flink ontwikkelde planten bekomt. Als men de planten na den bloei splitst en ze in een goed bereide bodem plaatst, zullen ze in den herfst reeds tot krachtige planten zijn ontwikkeld, die de grootste koude uitstekend verdragen. In 't laatst van februari vertoonen zich reeds de eerste der sneeuw witte bloempjes en half maart zijn de planten als met een wit laken overdekt. Geen bloemen worden zoo gewaardeerd als die, welke vroeg in 't voor-

jaar bloeien en van deze is de *Arabis* wel een der eerste.”

Mededeelingen Maaskant (N-B)

Buitengewoon zwerm lustig waren de bijen nog op 't einde van het seizoen en niet alleen de oude, ook volken met een jonge koningin gingen zwermen, wat anders zelden voorkomt. Een ware plaag tot midden Augustus durend en ook op de heide waargenomen. Op de Halfelfjes (*Leontodon autumnalis*), de *Erica* der kleistreken, werd nog aardig wat honing verzameld. Vrij laat, 10-12 Augustus, begon de dracht op de heide in de Peel. In 'n paar weken werd daar per volk zoowat 5 K.G. gezeemd. Het ging vrij goed. Jammer, dat de laatste week van Augustus ruw en zeer ongunstig weder bracht. Plots hield daardoor het halen op en zelden zag men stipter bewaarheid het gezegde der oude Peelsche ijmkers: „Met St. Bartholomeus (24 Augustus) is de piep gerookt.”

SEPTEMBER 1930

Bijenstallen schilderen. Met een mengsel van lijnolie en carbolineum krijgt men een volbruine tint, die goed voldoet, bovendien een goedkoop middel.

Slingermachines

Men gaat nu overal en terecht reclame maken voor het **eigen** inlandsche honingproduct om den invoer van Amerikaanschen en anderen buitenlandschen honing tegen te gaan; waar alleen door het stuifmeelonderzoek kan worden vastgesteld, of men met een eigen of met een vreemde honingsoort te doen heeft trof me bij het lezen in de Leipziger Bienenzeitung dat er hier en daar reeds slingermachines zijn uitgedacht, die het stuifmeel uit den honing geheel zouden verwijderen. Wanneer dit inderdaad het geval is dan komt men bij het onderzoek naar het eigen product voor groote moeilijkheden te staan. Misschien zouden er dan bepalingen moeten worden gemaakt, dat honing die niet voor stuifmeelonderzoek vatbaar is, als buitenlandschen honing moet worden gequalificeerd.

Bijen en mieren

In ons maandschrift komt nu en dan een vraag voor, hoe kan ik de mieren verdrijven. Welnu, ook ik had in een vrij staande kast last van deze insecten en wel van de kleine zwarte mieren die telkens terugkwamen. Ik heb toen de carbollap een nacht op de stroomat laten liggen en de rand, waarop het deksel rust, met een lap gedrenkt in een carbol-oplossing ingewreven. Daardoor had ik succes en zijn ze verdwenen.

Kastanjenectar

De Roode kastanje (*Aesculus carnea*) werd op 30 mei, de jonge vruchtjes waren reeds te zien, nog door vele bijen bezocht. De bijen gingen niet in de bloemen, maar liepen buiten om de bloemkroon heen, zochten het laagste punt der kelk op en brachten daar haar tong naar binnen om het restant nectar op te zuigen. Het was mij nimmer eerder opgevallen. Nu zag ik het enkele achtereen volgende dagen en steeds waren vele bijen hiermede bezig.

SEPTEMBER 1955

Bespuittingscommissie

De bijenvolken hebben veel schade opgelopen door bespuiting van de gewassen, zowel op het koolzaad als in de boomgaarden. Door het hoofdbestuur is een bespuittingscommissie benoemd, die een aantal zeer dringende wensen aan de commissie voor Phytopharmacie (door de minister van landbouw ingesteld) heeft voorgelegd:

1. Telers van gewassen, die door bijen worden bevroren, te verplichten tijdig de imker te waarschuwen, zodat deze afdoende maatregelen kan nemen.
2. Duidelijke etikettering van spuitmiddelen die giftig zijn voor de bijen.

Roverij

De belangrijkste faktor bij het herkennen van rovers is hun vreemde geur. Hun karakteristieke manier van vliegen is het **gevolg** en niet de oorzaak van het feit dat ze worden herkend. Dit is gebleken uit proeven waarbij één van twee kasten werd getraind om een schaalje suikerwater te bevliesen. Voor de andere kast werd geen dracht beschikbaar gesteld. Het volk waarvan de haalbijen suikerwater opnamen, duldde vreemdelingen van het andere volk, hoewel deze vreemdelingen zonder voedsel naar binnen kwamen. Daarentegen viel het volk dat **geen** dracht had de vreemdelingen aan, ook als ze zwaar beladen met suikerwater binnenkwamen. De proeven toonden aan dat de mogelijkheid om met succes binnen te dringen in een vreemde kast afhangt van het gedrag van de bijen van het volk waarin de vreemdelingen proberen binnen te dringen. Roverij doet zich voor als de dracht gering is en de haalbijen niet op andere wijze bezig zijn. De volken worden meestal bewaakt door werkeloze haalbijen en dit gegeven maakt het resultaat van onderzoek begrijpelijk, aldus Ronald Ribbands, auteur van het boek „The behaviour and social life of honeybees”.

Ko Zoët

Oogst en Dracht

MICROSCOPISCH ONDERZOEK VAN HONING GEWONNEN IN WATERLAND TEN NOORDEN VAN AMSTERDAM IN 1979

Aantal pollen per 10 g: 19.900; dit is een normaal aantal voor Nederlandse honing. Daarnaast zijn er echter 13.400 schimmelsporen per 10 g aanwezig. Dit wijst er op dat een aanmerkelijk deel van deze honing uit bladhoning bestaat (honingdauwhoning). Bijen hebben de zoete uitscheidingsprodukten van bladluizen, die zich op takjes, stelen en bladeren van loof- en naaldbomen bevinden, verzameld en verwerkt tot honing. Die schimmelsporen zijn altijd aanwezig in de lucht en blijven plakken op het kleverige laagje op het blad. Dit levert geen gevaar voor de gezondheid op. In Duitsland wordt de „dennenhoning” zelfs zeer hoog gewaardeerd vanwege de sterk bacteriëremmende eigenschappen. Het is niet te zeggen van welke bomen en/of struiken het bladhoningaandeel afkomstig is. Wel is dit te zeggen van het nektaraandeel.

Determinatie van het stuifmeel leverde de volgende resultaten op: Prunussoort 13%; Solidago 15%; Salix (restant voorjaarshoning?) 36%. Kleinere hoeveelheden waren aanwezig bij de volgende bloemen: Kruisbloemigen 5%; Witte klaver 4%; Valse acacia 3%; Cotonaster 4%; Liguster 5%; Hondstong 4%. Afzonderlijke pollen: minder dan 1% van Linde, Bereklauw, Lavendel, Distel en Paardebloem. Het enzymgehalte was vrij hoog, evenals het kaliumgehalte; het vochtgehalte bedroeg 22,3%. Het onderzoek werd verricht door drs. J. D. Kerkvliet, Keuringsdienst van Waren te Haarlem.

Als noot zou ik hieraan willen toevoegen, dat in de nabijheid van de volken waar de honing van afkomstig was zeer veel rietkragen voorkamen. Wellicht hebben daarop voorkomende luizen voor het bladhoning-bestanddeel gezorgd.

(vervolg op pag. 215)

Ko Zoët

U WEET TOCH OOK:

dat het Bijenhuis zijn hoekvertandings-konstruktie toepast voor zowel de SIMPLEX- als de SPAARKASTEN;
dat beide kasttypes leverbaar zijn, zowel in MULTIPLEX W.B.P. als VUREHOUT.

De Bij in de Filatelie

De fotomontage van 11 postzegels met de tekening van een bloembezoekende bij werd samengesteld door de Franse ontwerpster Huguette Sainson en stond in kleur(!) afgedrukt op het omslag van „Revue Française d'Apiculture”, maart 1979, no. 373. De heer **J. Rodenburg** uit **Paterswolde** was zo vriendelijk er een uitleg bij te geven.

- Linksboven: Sharjah, één van de Perzische Golfstaten, waarvan de zegels qua formaat, kleurenrijkdom en aantal emissies die uit de Oostbloklanden bijna evenaren.
- Cuba, daarnaast, heeft in een serie van 5 stuks uit 1971 het gehele bijenleven van ei tot imago afgebeeld.
- Rep. de Guinee, dat is een van de landen die recent zgn. drie-dimensionale zegels uitgeeft.
- Tsjecho-Slowakije heeft ter gelegenheid van het XIXe congres, in 1963 in Praag gehouden, deze zegel uitgegeven.
- Op de zegels van Umm al Qiwain, een buurstaat van Sharjah, en Colombia is een m.i. wat vrije, dichterlijke impressie gegeven van een insect, dat meer van een hommelt dan van onze honingbij heeft. (In het algemeen geen uitzondering. RED.).
- Op de Koreaanse zegel in het midden is een wat mager bijtje afgebeeld.

- Daaronder een fraaie postzegel van Hongarije uit 1958. Op het lint staat de volgende leuze: „Een rustig en gelukkig leven bereikt men door vlijt en spaarzaamheid”.
- Roemenië heeft in een eerdere serie (1963) wel een aantal bijen afgebeeld t.w. *Apis mellifica carpathes*; een bij op appelbloesem; bijen en veldbloemen; bijen op zonnebloem. De hier afgebeelde is er een uit een serie insecten uit 1964 en lijkt slechts in de verte op onze honingbij.
- In 1965 werd ter gelegenheid van het XXe congres in Boekarest naast deze zegel van 55 bani met een mooie afbeelding van een zuigende bij een tweede zegel van 1 Lei 60 uitgegeven met het Congresgebouw erop. (We kregen hem persoonlijk van **mevr. J. H. Kuipers** te 's-Gravenhage, RED.).

- De Bulgaarse postzegel daarnaast uit 1967 met afbeeldingen van nationale economiebronnen geeft een viertal bijen boven een zonnebloem te samen met een olieveraffinaderij. In deze zelfde serie zijn trouwens ook zegels verschenen met bijen, bijenkorven en honing.

Wat de afgebeelde zegels uit het jan. no. betreft merkt de heer Rodenburg op: de Poolse postzegel werd in 1974 uitgegeven samen met twee andere, eveneens 16e-eeuwse houtgravures; die uit Frankrijk kwam in 1979 uit in een natuurserie. In bovengenoemd maart-no. van de „Revue Française” is een intekenformulier voor een Eerste Dag-enveloppe daarvan bijgevoegd, waarop de heer J. J. Landsmeer te Dordrecht ons reeds eerder attent maakte. Inlichtingen: U.N.A.F. Timbre „Abeille”, 38, boulevard de Sébastopol, 75004 Parijs.

Tenslotte nog een aktueel berichtje, dat Ko Zoet opdiepte in A.B.J. 4, 1980.

Vanuit de imkerwereld in de Verenigde Staten is er bij de nationale postdienst al jarenlang op aangedrongen een zegel uit te geven, waarmee uitdrukking wordt gegeven aan het belang van de bijenteelt voor de wereldvoedselvoorziening. Deze inspanningen hebben tot resultaat gehad, dat in oktober 1980 op voordracht van een speciale commissie zal worden overgegaan tot de eerste uitgifte van een dergelijke zegel in de staat Illinois, en wel te Paris, de woonplaats van Eugene E. Killion die de aktie heeft geleid.

Groot alarm!!

Het duurde lang voordat wij de propolis-oproep van de heer Voorhoeve in het vorige no. konden plaatsen. Maar nu heeft hij het dan ook geweten, want zijn hele huis aan de Donkere Laan in Bloemendaal is in een paar weken tijds zo goed als volgekit. Het is nu van acuut levensbelang voor onze inzender zélf, dat hij wat kithars betreft voorlopig met rust wordt gelaten. RED.

Veel heil en zegen,

wensen wij al onze leden.

Een paar maand te vroeg? Nee !!!
Want het nieuwe Bijenjaar begint al in september.

Vergeet daarom niet, nu zoveel mogelijk jonge en gezonde bijen te kweken, die de basis gaan vormen voor 1981.

Daarom zorgen voor stuifmeelgevende bloemen, b.v. nootzoet raapzaad, nu gezaaid over vier weken in bloei.

Maar ook tijdig beginnen met het voeren voor de inwintering.

HIERVOOR ZIJN DE 2-LTR. VOERBAKJES
zeer handig.

Wegens het enorme sukses van de aanbieding in het juli/aug.-nummer nu tot 15 oktober:

3 stuks voor slechts f 22,50 (i.p.v. f 26,25),
ZOLANG DE VOORRAAD STREKT.

BIJENHUIS WAGENINGEN
Telefoon 08370 - 1 28 63

Verkoopadressen

Depot Friesland:

H. Akkerman, Oosterwoldseweg 47, 8421 RP Oldeberkoop, tel. 05164-439. Open di. gehele dag, vrijd.middag, zat.morgen en na tel. afspr.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kapenslaan 8, 9626 TE Schildwolde, tel. 05982-1455. Open dagelijks, behalve vrijdag na 12.00 uur.

Depot afd. Assen:

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV Assen, tel. 05920-17162.

Depot G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, 7671 GL Vriezenveen, tel. 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, 7541 BN Enschede, tel. 053-318165; afhalen: vrijdags van 18.00 uur - 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Haanen, de Hogenkamp 2, 7471 CW Goor, tel. 05470-5576.

Depot afd. Gorssel e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 7, 7213 ED Gorssel, tel. 05759-1283.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, 7025 CR Halle, tel. 05736-479.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuweg 7, 8161 CA Epe, tel. 05780-12317.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaeplanlaan 47, 8072 AR Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depot Apeldoorn:

Coöp. WELKOOP, Jordensweg 57, 7391 KD Twello, tel. 05712-1531.

Depot Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, 6545 AT Nijmegen, tel. 080-777793.

Depot West-Betuwe:

J. W. M. v. Aalst, Walatsestr. 31, 4064 CK Varik, tel. 03445-1369. Open zat. 14.00 - 16.00 uur en na tel. afspraak.

Depot afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 23, 3981 HP Bunnik, tel. 03405-1742.

Depot Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velseerduinweg 165, 1971 ZB IJmuiden, tel. 02550-21530. Open dagelijks van 13.00-16.00 uur en

na tel. afspraak; donderrdags gesloten.

Depot G. Hiemstra:

Noorderdracht 63, 1695 CR Blokker, tel. 02292-1734.

Depot afd. Rotterdam:

A. Bakkert, Berglustlaan 49A, 3054 BB Rotterdam, tel. 010-183123; na tel. afspraak.

Depot Gouda e.o.:

J. Verboom, Spoorweg 4, 2841 LF Moordrecht, tel. 01827-2489.

Depot "Prommelsluis" afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provincialeweg 5, 4321 SM Kerkwerve, tel. 01110-4321.

Depot Noord- en Zuid-Beveland:

J. Moerman, Abelenstraat 2, 4462 BR Goes.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, 5688 EN Oirschot, tel. 04997-2096.

Depot Zuid-Limburg:

J. Maraite, Rijksweg 4a, 6325 PE Berg en Terblijt, tel. 04406-40309.

De lezer schrijft

SPROEIEIEN PER Vliegtuig

Vooruitgang is „in”, ook in de landbouw. Wil je als boer nog enigszins meekunnen, dan laat je je gewassen op z'n Amerikaans per vliegtuig snel en afdoende besproeien. Tenminste volgens de firma, die in grote delen van Groningen eind juli aardappelvelden per vliegtuig bespoot tegen schimmel. In één moeite door zijn daarbij ook lindebomen, bermen met wilgeroosjes, distels, witte klaver, vissers, baby's in de kinderwagen, kampeerdere en volkstuintjes (u weet wel, vanwege de onbespoten groenten uit eigen tuin) „meegenomen”. Het regende dan ook klachten, in enkele gevallen is door de politie proces-verbaal opgemaakt. Bij een 25-tal imkers uit o.a. Schildwolde, Slochteren, Westerbroek, Hellum, Ludderveer, Garmerwolde, Middelbert, Noordbroek, Zuidbroek, Meedhuizen, Roswinkel en Groningen waren alle vliegbijs dood. Veel volken zijn nog maar een schim van wat ze vóór de bespuitingen waren. Een schade van deze omvang (totaal ongeveer 150 volken) is bij mijn weten hier nog niet voorgekomen. Er is, voorzover na te gaan, niet met verboden middelen gespoten (ridomil, maneb of manatin). De A.I.D., die al ingeschakeld werd toen de schade zich nog maar tot een zestal imkers beperkte, heeft geen overtreddingen vastgesteld: „Er zit voor de imkers niets in”. De vraag blijft natuurlijk of we dit dan maar moeten accepteren. De gebruikte middelen blijken lang niet zo onschuldig dan men gemakshalve maar aanneemt. Want de feiten liegen er niet om: ook een aantal mensen, die toevallig in de buurt van de bespuitingen waren, o.a. vissers en kampeerdere, hebben dagenlang last van misselijkheid, hoofdpijn en keelpijn gehad. Er zal dus heel goed bekeken moeten worden of deze middelen en deze manier van spuiten niet verboden zouden moeten worden. Een duidelijke opgave voor onze bestrijdingsmiddelencommissie! De imkers bekruipt vaak een gevoel van machteloosheid. Ze zijn er aan gewend een gedeelte van hun bijs bij bespuitingen te verliezen. Toch moet men elke spuutschade melden. Schakel de A.I.D. in, eventueel via uw Z.B.T.!

W. J. Faber, Yde

HOKUS-POKUS - HOUTJE TOUWTJE

Op de laatste bijsmarkt te Paterswolde zat een „ambachtsman” met wikkelband (Spaans riet of bamboevlechtriet) en roggestro (of buntgras)

een fraaie bijskorf te vlechten. Toen ik korte tijd later deze korf tussen mijn knieën hield om dit naaldwerk zelf eens te proberen kreeg ik al vlug de smaak te pakken. Er ligt altijd grote voldoening besloten in het verwerven van nieuwe vaardigheden. Een onbekende uit het publiek merkte ongevraagd op, dat ik in plaats van riet ook best touw kon gebruiken. Wel nu, thuis had ik een dikke bos balenpaktouw hangen, van die losse einden touw, waarvan er steeds twee om een pak stro of hooi hebben gezeten. Boeren plegen deze touwtjes naast de knoop los te snijden om ze vervolgens voor het gemak ergens in de stal aan een spijker te hangen. Deze „blonde” bos henep(?)touw plukte ik van de haak om te kijken of ik er een bijskorf mee kon vlechten. En ja hoor, door deze eindjes touw (een beetje getwijnd en de knopen eraf geknipt) te gebruiken in plaats van vlechtriet, maar ook ter vervanging van roggestro of buntgras, kreeg ik een bijskorf van louter touw. Kosten f 0,00. Opbrengst: een korf en ontdekte arbeidsvreugde. Duur: ca. 10 uur. De vlechnaald had ik gemaakt uit een bedsteekruk en een 15 cm lang aluminium antennebuisje, diameter 10 mm, schuin afgezaagd tot een lengte van 7 cm. Als vlechthuls diende een stuk plastic afvoerpijp, diameter 28 mm, lengte 5 cm.

Let wel, de korf inclusief benodigd gereedschap werd uit waardeloos materiaal gemaakt door een leek. Wedden dat hare majesteit met gevolg er ook zonder rode loper in kruipt?

Pek van Andel, Feerwerd

LATE BRUIDSVLUCHT

Algemeen wordt aangenomen, dat een jonge koningin tussen de 5e en 15e levensdag haar bruidsvlucht gaat maken. Enkele dagen daarna is zij dan meestal aan de leg en heeft zodra zij een maand oud is gesloten broed. Of dit wel helemaal juist is, is twijfelachtig en gaat beslist niet altijd op. Persoonlijk heb ik geconstateerd, dat een jonge koningin (nadat zij voor bevruchting 3 weken naar Schiermonnikoog was geweest) op haar 30e levensdag op zondag 6 juli 1980 om 17.15 u. van een bruidsvlucht naar haar volk op mijn bijsstal terugkeerde en daarbij kennelijk het bevruchtingsteken bij zich droeg. De reden daarvoor moet zijn: deze jonge koningin was nog niet eerder bevrucht of zij was onvoldoende be-

vrucht. Het staat echter vast, dat een jonge koningin zelfs op haar 30e levensdag nog op bruidsvlucht gaat en bevrucht kan worden. Aanmerkelijk is dus dat een koningin meerdere malen op bruidsvlucht kan gaan. Op maandag 7 juli begon het volk al stuifmeel binnen te brengen, wat voordien niet het geval was. Het betekent dus dat vooral een jonge koningin, waar veel waarde aan wordt gehecht, zolang zij niet darrenbroedig is niet opgeruimd moet worden. Een van de oorzaken waarom de jonge koningin nog niet aan de leg is gegaan kan zijn, dat de bij haar behorende werksters niet in staat zijn haar het juiste benodigde voedsel aan te bieden, o.a. als er bij slecht weer te weinig vers stuifmeel te halen is of dat er geen voedselvoorraad meer aanwezig is. Daarom is geduld betrachten een schone zaak. Beter een F1-koningin, dan géén koningin. Je krijgt dan in elk geval nog raszuivere darren op de stal.

J. Snoek, Assen

PROEF MET HONINGCASSETTES

In het aprilnummer van het Groentje werd op pag. 85 gewag gemaakt van „raathoning in cassettes”, een Oostenrijkse vinding, die naar verluidt aldaar met succes wordt toegepast. Na hiermee summiere ervaring te hebben opgedaan wil ik de resultaten daarvan aan eventueel geïnteresseerden niet onthouden.

Het werken met deze cassettes (verkrijgbaar in het Bijenhuis) is min of meer te vergelijken met het winnen van raathoning, n.l. voor beide moeten we beschikken over sterke volken en een goede dracht. De koolzaaddracht leent zich daar goed voor; dat deze honing in de cassette nog al snel kristalliseert is m.i. geen bezwaar.

Een HK-raampje is zeer geschikt voor een drietal cassettes, d.e. er voor wat betreft hun hoogte exact in passen. In de lengte houden we echter ongeveer 2 cm over, die we precies moeten verdelen tussen de verticale latjes en de cassettes, alsmede tussen de cassettes onderling. De bijen accepteren deze bijenruimte en laten ze ongemoeid. Om de cassettes midden in het HK-raampje te bevestigen heb ik de raampjes voorzien van een tweetal horizontale draden (normale bedrading); aldus klikt men de cassettes ruggelings aan elkaar met de draden ertussen. Het gebruik van de cassettes zonder de erbij behorende plastic scheidingsplaatjes, die passend gemaakt moeten worden, levert moeilijkheden op. De bijen bouwen de cassettes dan te vol, met als gevolg dat ze niet meer gesloten kunnen worden zonder de verzegeling te beschadigen. Bij het gebruik van de scheidingsplaatjes (1 mm dik) gaan er in totaal 7 cassettes in een HK. Er blijft

Twee aardige „shots” die de heer W. A. Hofman uit Bilthoven enkele jaren geleden maakte op de zwermbijenmarkt te Veenendaal.

een weinig ruimte over, die ik opvulde met een uitgebouwd HK-raampje aan een zijkant. Afstandrepen kunnen we hierbij niet gebruiken; de juist verschenen Hoffman-raampjes deden het uitstekend.

De bijen reageren het beste op deze cassettes als we de gehele HK ermee volhangen (7 stuks). Bij een poging slechts een viertal cassettes te midden van gewone HK-raampjes te hangen bleken de bijen deze laatste met prioriteit te behandelen. De cassettes werden niet zo mooi gevuld als bij gebruik van uitsluitend cassettes. Het is een bijzondere gewaarwording als we tijdens de dracht zo maar een drietal gevulde cassettes uit een HK-raampje kunnen halen. De hoeveelheid propolis en braamraat is zo goed als minimaal, met een mesje laat zich dat snel verwijderen. Na het uithalen van de cassettes keren we de geopende zijden naar elkaar toe, drukken ze d.m.v. de pen-en-gatsluiting op elkaar en het eindproduct is consumptiegereed zonder dat de honing aangerood werd.

Aldus kan ik iedereen aanbevelen dit experiment eens te ondernemen. Het is een waar genoegen op deze wijze raathoning te consumeren.

J. J. S.

EEN ZOETE OORZAAK VOOR EEN DODELIJKE ZIEKTE

Het is een wijd verbreid misverstand dat bijen honing verzamelen. Wat deze nuttige dieren uit de bloemen bij elkaar garen is nectar. Pas nadat dit zoete spul in de honingraten is opgeslagen, gaat het onder invloed van bepaalde enzymen over in honing. De honing dient o.a. als voedsel voor de larven, de darren en in slechte tijden, 's winters bijvoorbeeld, voor het hele bijenvolk. Met welgevulde honingraten overleeft een gezonde kolonie het barre jaargetijde dan ook wel. Maar soms blijkt in het voorjaar dat er toch iets mis is gegaan. Hele bijenvolken gaan dan te gronde aan een beruchte kwaal, die wordt aangeduid met de naam meiziekte. Meiziekte is niet één bepaalde ziekte, het is de verzamelnaam voor een aantal verschijnselen met geheel verschillende oorzaken. Eén van de oorzaken kan bijvoorbeeld vergiftiging door giftige of beschimmelde pollen zijn. Ook opname van teveel stuifmeel met te weinig water door jonge bijen, waardoor verstopping der ingewanden optreedt, kan een mogelijke oorzaak zijn. Maar onlangs is ontdekt dat het venijn ook in de honing zelf kan schuilen. De meeste planten produceren nectar die voornamelijk uit de suikers fructose en glucose bestaat. Sommige nectars bevatten daarnaast echter ook lactose of galactose. En dat, meent Allen Sylvester, die verbonden is aan een onderzoekcentrum voor bijenteelt in Los Angeles, zou weleens de zoveelste oorzaak van de gevreesde meiziekte kunnen zijn. Lactose en galactose hebben namelijk een giftige werking op bijen. Uit proeven is gebleken dat bijen over het algemeen de voor hen schadelijke nectars mijden. Maar in periodes waarin nectar schaars is, bijvoorbeeld doordat veel bloemen door nachtvorst vernietigd zijn, zijn de dieren minder kieskeurig. Met als gevolg dat de bijen zelf de dood in huis halen. Als Sylvester gelijk heeft, zou dat het zoveelste bewijs zijn dat we verdraaid voorzichtig moeten zijn met het steeds maar invoeren van planten (en ook dieren) in gebieden waar ze oorspronkelijk niet voorkomen. Het zou interessant zijn, ter staving van dit onderzoek, indien onze imkers en imkeressen, die soms of vaak met deze „ziekte” te kampen hebben, zich er eens van gingen vergewissen of er rond hun bijenstal in de maanden april en mei veel bloeiende uitheemse planten en struiken voorkomen, die dan weleens de oorzaak van „hun” meiziekte zouden kunnen zijn.

P. Jager, Putten

NADENKEN OVER NOSEMA

Op 25 jan. j.l. hield onze afdeling een vergadering, waarbij als spreker optrad de heer R. J. Veldhuizen te Soest. Het thema was: Nosema-

bestrijding. In verband met de vele honderden volken welke elk jaar in ons land aan deze ziekte te gronde gaan dus een zeer actueel onderwerp. Vrij uitvoerig behandelde spreker de ontwikkelingsgang van *Nosema apis*, waar hij zijn verhaal toelichtte met fraaie microscopische en ultramicroscopische dia's. Ook na het vele wetenschappelijke werk dat reeds verricht is en verricht wordt zijn er nog vele onopgeloste problemen. Toen de heer V. zei dat t.g.v. een paar toevallige veranderingen in zijn bedrijfsmethode de honingopbrengst belangrijk hoger werd, legde hij zich onder het motto „Probieren geht über Studieren” toe op de praktische bestrijding van *Nosema*. Bij zijn methode behoort thans: het hoge BK-raam, de dubbelwandige kast, de — het hele jaar door — verkleinde vliedspleet, ruimte-beperking door sluitplankjes eveneens gedurende het hele jaar, geen bodemventilatie, nooit oud voedsel toedienen, dus in het voorjaar geen opengekrabde voedselraten. Het resultaat is volgens de heer V. dat de op deze wijze behandelde volken *Nosema*-vrij zijn en een hogere opbrengst van 50 pond of meer per volk hebben. Hij verricht het *Nosema*-onderzoek 3 x per jaar, n.l. medio april, medio mei en in september. Aan het slot van de vergadering demonstreerde spreker nog het maken van een microscopisch preparaat van de midden-darm en konden we het resultaat bekijken. Vele van al deze maatregelen gaan Ijnrecht in tegen datgene wat er bij ons imkers jarenlang ingehamerd is. Het geheel is als een enorme baksteen die in onze rustige vijver gegooid werd en waarvan de golven ons tot nadenken stemmen.

Dr. H. Knol, Aalten

HET BUCKFAST-RAS

Dit bijenras werd ontwikkeld op de Buckfast-abdij in de loop van de laatste 60 jaar. Door zijn uitzonderlijke zachtheid, niet-zwermachtige aard en zijn ongewone haaldrift voldoet dit ras zowel aan de eisen van de moderne imker als van de beginneling-bijenhouders, zodat het nu over heel de wereld verspreid is. De gemiddelden van de kolonies, die tegenwoordig in Centraal-Europa werden behaald, liggen dicht bij de record-oogsten in Australië, daar waar niet zolang geleden in de regel minimale oogsten werden geregistreerd. Uitzonderlijk goede resultaten werden ook behaald in Noord-Europa, in Zweden en Noorwegen.

Het Buckfast-ras werd ontwikkeld uit een kruising tussen de lederkleurige Ligurische of Italiaanse bij van weleer en de darren van de vroegere Britse inheemse zwarte bij, vooraleer dit ras volledig werd uitgeroeid door de mijtziekte-epidemie van het eiland Wight. Door de met deze kruising opgedane ervaringen kwamen we

tot de vaststelling dat geen noemenswaardige verbetering van de honingbij mogelijk was, behalve door kruising en een oordeelkundige samenvoeging van de beste karakteristieken van economische waarde, gevonden in de verschillende bijenrassen. Daarvoor hebben wij een reeks reizen gemaakt, waarbij wij alle landen met een bepaald inheems bijenras hebben aangedaan, teneinde rassen te vinden van buitengewone waarde voor latere opname in ons ras. Het proces van samenvoeging en de vorming van nieuwe en bestendige combinaties zou – zonder een betrouwbaar bevruchtungsstation – onmogelijk geweest zijn. Gelukkig vonden wij een afgezonderd terrein in het hartje van Dartmoor, waar selectieve paringen mogelijk waren. Dit paringsstation wordt voortdurend gebruikt sinds 1925.

Ons doel

Modern bijenhouden eist een bij, die een maximale honinggoogst per kolonie verzekert, maar die tezelfdertijd slechts minimale aandacht vraagt. Een bij die aan deze voorwaarden voldoet moet in grote mate alle gewenste kwaliteiten van economisch belang in zich verenigen. Het ontwikkelen van zulk een bij is van meet af aan ons streven geweest en om dit doel te bereiken hebben wij kosten noch moeite gespaard.

Vruchtbaarheid: Ons ras is vruchtbaar, maar niet in overdreven mate. Een passende vruchtbaarheid is een basisvereiste. Men moet niet hopen maximale honing-opbrengsten te behalen met kolonies van minderwaardige sterkte.

Zwermen: De Buckfast-bij heeft een hoog-ontwikkelde neiging om niet te zwermen. Dit is natuurlijk een kwaliteit die ze alleen aan de dag kan leggen wanneer ze voldoende ramen en veel ruimte ter beschikking heeft.

Weerstandsvermogen tegen ziekte: In de bij ons heersende klimatologische omstandigheden is het weerstandsvermogen tegen verschillende ziekten, in het bijzonder tegen Acarapis, van het allergrootste belang. Ons ras heeft bewezen daar zeer goed weerstand aan te kunnen bieden in alle delen van het land. Het weerstandsvermogen is een van de hoofdfactoren bij het bestrijden van ziekten en het handhaven ervan op een maximum peil is een van onze bijzondere doelstellingen geweest.

Zachtheid: De Buckfast-bij is ongetwijfeld uitzonderlijk zacht en kan straffeloos behandeld worden. Terwijl een zacht karakter niets afdoet aan de honing-haaldrift, is het nochtans een onmisbare faktor, die werk en tijd bespaart.

Kleur: De typische Buckfast-bij vertoont grote

gelijkenis met de vroegere Ligurische variëteit, alhoewel een zekere mate van kleurvariatie toelaatbaar is. Volledige eenvormigheid kan gemakkelijk verkregen worden, maar zou onvermijdelijk gepaard gaan met een verlies aan weerstandsvermogen.

De allereerste vereisten voor succes

Alhoewel wij ons ras beschouwen als gematigd vruchtbaar is een enkelvoudige 10-raams B.S. broedkamer zeker niet voldoende voor het verschaffen van de nodige broedruimte. Twee van deze broedkamers of een enkele met daarboven nog een hoogsel of een kast met dezelfde capaciteit, is noodzakelijk om met succes te oogsten. Hoe men het best de kolonies beheerst wordt in het boek „Bijenhouden in Buckfast” duidelijk beschreven.

Verdere inlichtingen kunt U inwinnen bij het secretariaat van de Kon. Bijenbond „De Verenigde Taxanders”, Baan 4, 3980 Tessenderlo, België.

Collega Jannes Jos tekent hierbij aan: „Deze gegevens komen van Broeder Adam. Ze zijn met zijn toestemming vertaald en mogen met zijn toestemming in uw maandblad verschijnen.” Dit omdat de Buckfast-bij regelmatig in het Groentje wordt genoemd, maar er naar de mening van onze Belgische vrienden bij de Nederlandse imkers weinig bekend is over haar ontstaan. RED.

NASCHRIFT:

Rond 1970 werden er verwoede pogingen aangewend om de Buckfastbij, **geen ras doch een hybride**, in Noordwest-Duitsland in te voeren; het een en ander culmineerde in de Imkertag, december 1970 te Soltau, waar o.a. Broeder Adam, van geboorte Duitser (Adam Kehrlé), afkomstig uit Biberach en sinds 1919 werkzaam in de Maria-abdij te Buckfast, met voor- en tegenstanders het woord voerde. Het gevolg hiervan was, dat er in Sleeswijk-Holstein, qua dracht en klimaat eenzelfde soort gebied als ons land, een vergelijkend experiment werd georganiseerd met Carnica- en Buckfastvolken. Het resultaat van die in 1974 t/m 1977 gehouden proeven toonde aan dat de Buckfastbij bij gemiddelde honinggoogsten van rond 50 kg per volk 3,8% meer produceerde, hetgeen een betrekkelijk gering verschil is. Hieruit blijkt dat de Buckfastbij wel een goede, doch beslist geen wonder- of superbij genoemd mag worden. Het onderzoek toonde voorts aan, dat kruisingen tussen Carnicakoninginnen en Buckfastdarren en omgekeerd productieve en goedaardige volken opleverden, doch dat bij kruisingen van Carnica- en Buckfastkoninginnen met inheemse darren dikwijls agressieve volken ontstonden. Uitgaande van het feit, dat we in Nederland overwegend „inheemse” bijen en Carnica's be-

zitten, en de uitspraak van Ruttner, dat men in eenzelfde gebied niet twee rassen naast elkaar kan houden, zou ik willen besluiten met de conclusie, dat de invoer van Buckfastbijen in Nederland voor mij niet behoeft plaats te vinden. Bovendien is de invoer van buitenlandse koninginnen met het oog op de heersende besmettelijke ziekten ontoelaatbaar en verboden.

J. J. S.

HET VOLWAARDIGE NATUURPRODUKT „SUIKER”

De suikerbiet bevat 17 tot 28 % suiker, t.o. riet-suiker 14 %. Als de plant zo in zijn geheel zou worden gebruikt is deze niet schadelijk voor onze gezondheid. De witte kristalsuiker wordt echter van alle vitamines en mineralen ontdaan om deze een zo groot mogelijke zoetkracht en een zo wit mogelijke kleur te geven. Het suikersap wordt met kalkmelk verhit, waarbij de calciumzouten en de eiwitten verdwijnen. Door de alkalische reactie worden alle vitamines vernietigd. Daarna komt de suiker met ongebluste kalk, koolzuur, zwavelzuur en natrium-carbonaat in aanraking. Vervolgens wordt de massa enkele keren gekookt, afgekoeld, gekristalliseerd en gecentrifugeerd. Dan gaat de al DODE massa nog naar de raffinaderij en wordt daar met kalk-koolzuur gereinigd, met zwavelig zuur gebleekt, door beenderkool gefilterd en met indantreen blauw (teerkleurstof — misschien nog wel kankerverwekkend!) of het zeer giftige ultramarijn gekleurd. Tijdens dit proces is het suikerpercentage gestegen tot 99 à 100 procent. Het eindprodukt is GEEN suiker meer, maar het chemische produkt saccharose. Men kan u en mij toch niet wijsmaken dat voor het vervaardigen van een voedingsmiddel een complete chemische fabriek nodig is. Suiker is het enige „voedingsmiddel” dat geen water bevat, het is onbeperkt houdbaar. Alleen iets DOODS is zolang houdbaar. Dit produkt heeft alle waardevolle bestanddelen verloren. Witte geraffineerde suiker is een vitaminen-dief van ons lichaam. Die bewerkte en geraffineerde koolhydraten zijn slinkse en zeer gevaarlijke rovers van thiamine, de B-vitamine die zo belangrijk is voor een goede groei, een goede en gezonde eetlust, het wrijvingsloos functioneren van het spijsverteringskanaal en de gezondheid van de zenuwen. Thiamine is nodig voor de vertering en de omzetting van alle koolhydraatvoedsel. Het moet in aanzienlijke hoeveelheden in het lichaam aanwezig zijn om de insuline bij te staan in de taak van het omzetten (inverteren, in bijtentaal gesproken) der suikers en van zetmeel in energie. De dagelijkse consumptie van talloze voedingsmiddelen die uit industrieel bewerkte koolhy-

draten bestaan, veroorzaakt een gebrek aan thiamine. Er moet thiamine worden ontstolen aan andere lichaamsprocessen en aan opslagplaatsen als nieren, lever en hart, anders kunnen de overvloedige suikers en zetmeel niet worden verwerkt. Thiamine komt in het lichaam slechts in geringe hoeveelheden voor: enkele dagen van totale onttrekking van thiamine ten gevolge van grote consumptie van zetmeel en suiker zijn dus al voldoende om alle eerder opgebouwde reserves uit te putten. Tenzij de gemiddelde dagelijkse toevoer gelijk is aan het gemiddelde dagelijkse verbruik, raken die kleine reserves snel uitgeput en ontstaat er een tekort. Ik zou dit verhaaltje willen beëindigen met de vraag: moet ik aan mijn bijen nog een beetje extra vergif geven in de vorm van octosan? Ik vind de „zuivere” kristalsuiker al giftig genoeg.

J. J. Landsmeer, Dordrecht

VOORKOMEN IS BETER DAN GENEZEN

Naar aanleiding van het Groentje van januari j.l. zou ik het volgende onder de aandacht willen brengen. Het is een heel goede zaak dat er ziekteopsporings- en ziektebestrijdingsteams worden opgericht en men daarmee de Varroamijt en andere ziekten te lijf wil gaan. **Maar dat is niet genoeg!** We zijn al vele jaren van alles en nog wat aan het bestrijden: in de landbouw, in het milieu, in de bijenteelt enz. enz. en steeds zijn er weer nieuwe „vijanden”. Werkelijke genezing wordt niet bereikt; er komen steeds nieuwe ziekten en plagen bij. Opsporen en bestrijden is niet voldoende, daarom: voorkomen is beter dan genezen.

Waarom is onze bijstand zo verziekt?

Omdat er geen of in ieder geval zèer onvoldoende rekening wordt gehouden met het „welzijn” van het bijenvolk, de imme. Leest u ooit wel eens dat dit of dat zo goed voor het bijenvolk is? En als er soms eens iets in die richting wordt gezegd dan is de achtergrond er van dat dit een hogere opbrengst zal geven en niet in de eerste plaats het welzijn van de imme. De bij is productiemiddel geworden, zoals de koeien, de kippen enz. En dat is nu juist hetgeen dat onze bijen niet kunnen verdragen en we zouden er aan toe moeten voegen: zo te handelen is de mens onwaardig. Bij het kippenhouden, waar een verbod van legbatterijen komt, heeft men dat ingezien. Ik dacht dat de meeste imkers dat ook zo vinden, maar vooral van „hoger hand” meent men steeds weer op het economische, als het belangrijkste, te moeten wijzen.

Hoe kunnen we trachten ziekten en plagen te voorkomen?

1. Door steeds meer proberen te weten te ko-

men over de aard, het „wezen“ van de imme en daar dan rekening mee te houden. Dat te weten komen kan niet gebeuren door ze uit elkaar te plukken, te meten of te wegen, maar door ze waar te nemen. Het bijenvolk is geen mechanisme, maar een levend „wezen“. Vroeger (en ook nu zijn ze er zeker nog) kende de imker zijn bijen, hij wist, misschien niet bewust, wat een bijenvolk „wil“ en wat het niet „wil“. En daarnaar werd gehandeld op de wijze van „dem Bien genehm, dem Imker bequem“, zoals August Ludwig zegt. Vrij vertaald betekent dat: goed voor de bijen en prettig voor de imker. Eerbied voor het leven zal het inzicht in de aard van de imme zeker vergemakkelijken. Bovenstaande is eigenlijk de bron of de basis voor de verder genoemde punten.

2. Het bijenvolk niet als productiemiddel beschouwen. Dat zal in Nederland niet zo moeilijk zijn, want de meeste imkers zijn hobby-imkers.

3. De bijen een huisvesting verlenen die het beste bij hen past: korven of kasten, geen kunststofkasten en ook geen kasten waarin kunststoffen (bijv. lijm) verwerkt zijn.

4. Wetenschappelijk onderzoek. Wat op dat gebied gepresteerd is, is werkelijk geweldig. Jammer genoeg gebeurt dit vaak op een mensonwaardige manier (Zie: Horst Stern „Bemerkungen über Bienen“ en „Imker wordt wakker“, Groentje, sept. 1979) en niet zonder gevaar voor de imkerij. Onderzoek moet niet ter wille van het onderzoek plaatsvinden, maar alleen maar als het tot welzijn van de bijen bijdraagt. Het drama van de Varroa-mijt hebben we te danken aan onverantwoordelijk handelen van het bijeninstituut te Oberursel. De besmetting van de deelstaat Hessen heeft vanuit dit instituut, dat staat onder leiding van prof. Ruttner, plaatsgevonden. Men heeft daar de eerder naar Azië geëxporteerde Europese bij (*Apis mellifica*), nu besmet met de Varroa-mijt, teruggehaald voor onderzoeken. De besmette bijen ontsnapten, zoals indertijd de Afrikaanse bij in Z.-Amerika. Deze besmetting kan het einde betekenen van de imkerij. Uit het artikel van drs. de Ruijter blijkt dat het nog helemaal niet zeker is of men de besmetting kan keren. Het is in ieder geval wel duidelijk, dat, als de bij het overleeft, zij dan nog verder verzwakt uit de strijd zal komen. Het ergste is nog dat: „men verwacht dat in gebieden waar nog op primitieve manier wordt geïmkerd de bijenteelt zal verdwijnen (delen van Griekenland, Turkije, maar ook in Afrika en Z.-Amerika“) (citaat drs. De Ruijter). Dit wil zeggen, dat daar waar men duizenden jaren gezonde bijen had, deze zullen verdwijnen en alleen onze gemaltraiterde bijen het misschien overleven. Voorwaar een pikzwarte bladzijde in het

wetenschappelijk onderzoek. Ook zaken als kunstmatige inseminatie verdraagt de imme niet en kruisingen met andere rassen maakt de chaos nog groter. Het wordt hoog tijd dat de imker dit soort onderzoeken, die toch voor hem worden verricht, niet langer accepteert.

5. Verbetering van het milieu. Dit zal de imkerij ten goede komen. Zo zou o.a. het gebruik van giftige stoffen moeten ophouden. Het zal dan blijken dat er voldoende volken voor het fruit beschikbaar zullen zijn. Vele imkers willen het risico niet lopen dat hun bijen worden doodgespoten. Het verbeteren van de bijenweide is natuurlijk erg belangrijk. Daar kunnen de imkers zelf ook het nodige aan doen.

Er zijn zeker nog veel meer argumenten aan te voeren, waarmee we ziekten en plagen kunnen beperken en voorkomen. Het zou goed zijn als alle imkers zich realiseren, dat het behoud van hun bijen op het spel staat. Om onze bijen te behouden is een actieve instelling van alle imkers nodig.

S. Fontein, Rheden

NASCHRIFT:

De hoofdtaak van de Ziektebestrijdingsteams (ZBT's) is voorlichting en preventie, aldus onze Algemeen Voorzitter op 9 febr. j.l. in de LH te Wageningen. Naar wij mogen aannemen heeft de geachte inzender zich inmiddels reeds voor dat doel ter beschikking gesteld. Overigens blijven zijn uitlatingen aan het adres van prof. Ruttner en het bijeninstituut te Oberursel uiteraard geheel voor eigen rekening. RED.

BESTUIVING EN BEVRUCHTING IN DE FRUITTEELT I

In Nederland bestaat geen standaardwerk over de bestuiving. Veel onderzoek naar de bestuiving van gewassen in het vrije veld werd in Amerika en Engeland gedaan. Er werd vooral op gelet welke insecten er bij de bestuiving betrokken waren, voor elk gewas. Bijenvolken werden ook steeds bij het onderzoek betrokken en vaak met succes. De vraag naar bijenvolken voor bestuiving nam vooral in Californië sterk toe. In het algemeen gaat de kennis van bestuiving bij de leek niet zover, die beperkt zich vaak tot het gedoe met bijtjes en bloemetjes. Detailkennis omtrent bestuiving van een gewas behoort tot de vakkennis van de veredelaar. Het vakterrein van de bestuiving is zo uitgebreid, dat de vakschool voor veredeling te Wageningen zich beperkt tot enkele algemeenheden. Hier wordt meer stilgestaan bij de verschillende vormen van mannelijke steriliteit en incompatibiliteit (onverenigbaarheid). Er zijn gewassen die tijdens de bloei helemaal geen aandacht voor het bestuiven vragen (b.v. de teelt van graszaad en granen), want dat gebeurt door de wind. Bonen, Erwtten, Sla en Violieren zijn spontane zelfbestuivers, de bestuiving vindt

plaats vóór de bloei. Hieraan zijn geen kosten voor bestuiving verbonden. De fruitteler die bijen huurt voor bestuiving komt op 0,1 - 0,5 cent per kg appels. Buitenlands onderzoek heeft ons geleerd, dat een appelbloempje wel 10 tot 12 keer door een bij bezocht moet worden, voordat bestuiving gegarandeerd is. Het moment waarop er genoeg bevrucht is kan eerder bepaald worden, waardoor vruchtdunning achterwege kan blijven. Bestuiving van diverse zaadteeltgewassen onder glas kost 1 tot 2 dubbeltjes per m² indien het met bijen gebeuren kan. Dit is een zeer laag bedrag en telt niet mee bij de overige kosten per m². Zeer hoge kosten voor de bestuiving vinden we bij de teelt van vele F1-hybriden, waarbij elke bloem met de hand bestoven moet worden. Hier kan men de kosten van bestuiving dan ook uitdrukken in centen per zaadje. Voorbeelden: groenten, Komkommers en Tomaten; Geranium, Cyclamen, Impatiens, Petunia, Primula, Begonia, Violen enz. Bevruchting is het proces dat meestal na de bestuiving optreedt en de zaadwereld de kleinste verpakking van een plantje met voedsel schenkt. Gelukkig blijft er in de huidige wereld, waarin alles verklaard moet worden, nog veel te verwonderen over.

W. Sterk, Enkhuizen

BIJENHOUDEN: HOBBY OF...?

Dat de bij een natuurdier is, is de doorsnee-imker welbekend. Dressuur of iets dergelijks haalt niets uit. Toen ik als imker begon wist ik nog weinig van deze materie, laat staan van methodes. Alleen mijn vader en de oudere imkers in onze afdeling waren mijn rugsteun, en menigmaal heb ik hun gevraagd hoe ik verder moest. Vooral op de ledenvergadering tijdens de pauze en de rondvraag moet je een goed gebruik maken van je oren. Na verloop van tijd is het de vliegplank die je in de gaten houdt, en nog vaak zit ik menig uurtje bij mijn kasten om de uitslag van de vliegplank af te lezen. Bij de imkerij raak je nooit uitgeleerd. Afgelopen jaar heb ik voor het eerst een cursus gevolgd na 10 jaar te hebben geïmkerd. Je steekt er veel van op en ik zal iedere imker, ook de ouderen onder ons, aanraden daaraan deel te nemen. Tevens kun je de leraar assisteren bij de behandeling van volken, wanneer er nogal veel cursisten zijn. Vergeet niet dat elk voorjaar op het andere lijkt, maar niet de volken die je in het voorjaar inspecteert. Een dik volk, ingewinterd met voldoende voedsel. Op een mooie dag in maart inspectie, drie ramen broed, goed begin denk je dan. Een paar weken later broednest uitgebreid, broed in alle stadia. Na drie weken nog eens gekeken, broed praktisch uitgelopen, volk is moerloos. Daar sta je dan met

je goede gedrag, zeker een fout gemaakt. Maar welke, want hetzelfde deed je gelijktijdig ook met de andere volken. Afgelopen jaar voor het eerst een kunstzwerm gemaakt. Het liep op rolltjes en ontwikkelde zich goed. Bij een controlebeurt kom je tot de ontdekking dat je een jonge moeder hebt, daar er een uitgelopen moeder is, met nog een uitgevreten moederop; dit volk deed het verder goed. Aangezien ik mijn stal vlak bij huis heb, laat ik rustig een zwerm afkomen. Dit is dan mijn opzetter. Ik wacht rustig op de tuter en breek dan alle doppen uit. Deze methode is natuurlijk niet voor iedereen geschikt i.v.m. bijenparken enz. Tijdens het uitbreken gebeurt het wel eens dat er een zwerm afkomt. Na hem geschept te hebben sla je hem terug op het volk. Een pracht gezicht zo'n zwerm, het is één van de mooiste belevenissen en ik sta er dan ook middenin om te zien waar hij gaat zitten. Zet eens een korfvolk op, dan zie je pas hoe mooi deze diertjes hun werk verrichten. Ik gebruik vaak een korfvolk voor vervlieging op zijn buurman. Je krijgt hierdoor een sterk volk. De korf vertoont geen zwermneiging meer en heeft de hele zomer nodig zich te herstellen. Breek hem zonedig uit en plaats hem in een kast. Een leuk en leerzaam werkje. Ik heb eens een artikel gelezen, dat de korfimkerij bij de wet verboden moest worden. Kijk zoiets doet je toch veel verdriet, gelukkig is het maar een enkeling die er zo over denkt. Wanneer je leest over al die methodes vraag ik mij wel eens af, is het nu hobby of business. Geef eenvoudige richtlijnen en haal de boel niet te veel door elkaar. De doorgewinterde imker heeft hier weinig moeite mee, de beginnening schrikt, en denkt: Is het zo moeilijk, waar ben ik mee begonnen. Mijn idee over het geheel genomen is: Kijk veel naar de vliegplank, zie wat daar gebeurt, kom er zo weinig mogelijk aan, laat de diertjes zo veel mogelijk doen wat hun door de natuur ingegeven is. Laat beginners zoveel mogelijk werken, naar wat hen geleerd is op de cursus. Later sla je toch die weg in, waarvan je zelf denkt, dat het de goede is. Vergeet daarbij niet de oudere, geroutineerde imker; je staat soms verbaasd, hoe die de problemen oplost. Koop een goed boek en lees het Groentje goed, desnoods meerdere keren, want er staat een hoop in en het leest gemakkelijker dan een boek; wat mij betreft mag het nog dikker worden.

A. Broekert, IJhorst

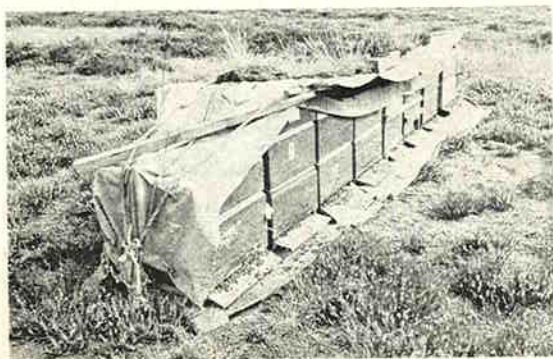
**U weet het toch nog? Het is verboden
buitenlandse koninginnen in te voeren.
Houdt U daar aan, in ons aller belang.**

Honing vergaren? Heide sparen!

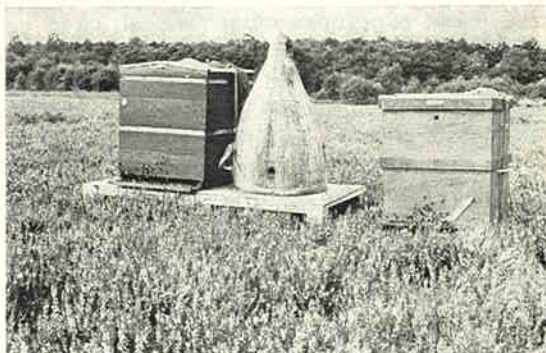
In de driehoek Nunspeet-Vierhouten-Elspeet ligt een heideveld ter grootte van ongeveer 10 km². Dit veld werd in 1978 grotendeels gemaaid, hetgeen als een kostbare zaak moet worden aangemerkt; de resultaten tonen niettemin aan dat het maaien een zeer goede methode is voor het heideonderhoud. Dank zij het maaien is de heide er gespaard gebleven voor de verwoestende werking van het heidehaantje. Het was dan ook geen wonder dat deze fraaibloeiende heidevlakte, één der weinige dit jaar in ons land, „gesierd“ werd met een hoeveelheid bijenkorven en -kasten. De kwalificatie „gesierd“ staat niet ten onrechte tussen aanhalingstekens, want behalve een groot aantal keurige en goedverzorgde opstellingen troffen we er ook enkele aan van bijenhouders (ik noem dergelijke lieden geen imkers), die hun voornamelijk korven, en kasten a.h.w. hadden ingegraven.

Ettelijke vierkante meters heide werden daartoe afgeplagd, waarbij de plaggen voor een deel op de bijenwoningen werden geplaatst, terwijl de rest er achter werd gedeponeerd. Hier werd de heide op een zodanige wijze vernield, dat de resultaten te vergelijken zijn met de wroetpartijen van bosvarkens, die de heide echter gelukkig sparen. Deze lieden, de foto's getuigen er van, hebben zich niet ontzien dit mooie natuurgebied op ergerlijke wijze aan te randen en te ontsieren met stukken zeil, lappen plastic, latwerk en plaggen. Naam en adres ontbreken meestal op deze bijenstanden, ze zijn even anoniem als de bosvarkens. We zijn benieuwd hoeveel van dat materiaal er na de heidebloei nog wordt achtergelaten. Het is dan ook niet moeilijk voor te stellen dat de beheerder van dit terrein (gemeente-eigendom, verpacht aan het Min. van Defensie), tot dusver GRATIS beschikbaar

voor imkers, voor de toekomst een verbod tot het plaatsen van bijenvolken overweegt. We zien hier helaas dezelfde ontwikkeling als heeft plaatsgevonden op de Hoge Veluwe en in gedeelten van het Kroondomein. Vele bijenhouders schijnen niet eerder tevreden te zijn voordat een algemeen verbod van kracht wordt om bijenvolken op de heide te plaatsen. Zij beseffen wellicht niet dat zij hiermede in het bijzonder hun collega's treffen, die wel de nodige zorg aan de natuur besteden. Oudere korfimmers moeten zich hierbij realiseren dat bepaalde zaken vroeger wellicht gemeengoed waren doch thans niet meer geaccepteerd worden. Dat het ook anders kan toont een aantal opnamen van keurig verzorgde standen, waarbij de heide en het aanzien geen geweld worden aangedaan.

JAN VAN DE VELUWE schreef zijn niet malse verhaal in 1979. Hopelijk hoeft hij dit jaar geen nieuwe aanklacht in te dienen. REDACTIE

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubbega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

Gesprokkeld

KONINGINNEN SLAAN DE VLEUGELS UIT

In Nieuw Zeeland neemt het aantal koninginnetelers gestaag toe en is de handel voor een belangrijk deel afgestemd op het buitenland, voornamelijk op afnemers op het noordelijk halfrond. Op het **zuidelijk** halfrond zijn de maanden februari en maart (nazomer/herfst in dit werelddeel) uitermate geschikt voor de teelt van koninginnen en dit gegeven sluit goed aan bij de bestaande vraag naar jonge koninginnen in het vroege voorjaar in honingproducerende landen op het **noordelijk** halfrond, zoals Canada.

Om zijn afzetgebied te vergroten nam imker Stanley contact op met de ambassades van zijn land in het Midden-Oosten en door hun bemiddeling kwam hij in contact met een vertegenwoordiger van de Iraanse bijenhouders. In de eerste order uit Teheran werden alle koninginnen besteld die hij kon produceren, het waren er 640. Als goed zakenman voelde hij aan dat deze markt ongekende mogelijkheden bood en hij verstuurde alleen de beste koninginnen die hij dit jaar had gekweekt. Deze eerste zending werd echter geen succes, slechts 60% van de moertjes overleefde het transport. Toch waren de Iraanse bijenhouders zeer onder de indruk van de kwaliteit van de overgebleven moertjes en voor het volgende jaar werd een order geplaatst voor maar liefst 20.000 koninginnen. Aan een dergelijke vraag kon Mister Stanley alleen uiteraard niet voldoen. Hij zocht contact met een aantal collega-koninginnetelers en stelde de vertegenwoordiger van de Iraanse bijenhouders voor een bezoek aan Nieuw Zeeland te brengen om de komende transactie goed voor te bereiden. Aldus geschiedde en de drie koninginnetelers konden een order voor 8000 koninginnen in ontvangst nemen. *(De Ayatollah zal dit momenteel niet welgevallig zijn, dachten wij zo, tenzij deze moertjes gesluierd arriveren. RED.)*

Om verlies tijdens het transport zo veel mogelijk te beperken werd de samenstelling van het meegegeven voedsel voor koninginnen en begeleidende bijen veranderd en i.p.v. plastic werden houten verzendkooitjes gebruikt met een doelmatiger ventilatiesysteem, hetgeen tot betere resultaten heeft geleid. Volgend jaar zal de productie van koninginnen verder worden opgevoerd om te trachten aan de vraag van dit ongebruikelijke export-artikel te kunnen voldoen. Zo zien we maar dat behalve een eigen bevruchtingsstation en eventueel toekomstige K.I. er diverse mogelijkheden zijn om aan de toenemende

vraag naar kwaliteitskoninginnen te voldoen. Een dergelijke wereldwijde handel zal echter gepaard moeten gaan met een sluitend controlesysteem om verspreiding van bijenziekten te voorkomen, maar kan dan tevens een nieuwe impuls geven aan de bijenteelt.

In hetzelfde blad worden een aantal praktische wenken gegeven voor een goed beheer van bijenvolken, waarvan enkele ook voor ons van belang zijn.

Vroeggeteelde koninginnen

Aansluitend op het invoeren van jonge koninginnen in het zeer vroege voorjaar (waarover ook vragen zijn gesteld op het symposium koninginneteelt 1979 te Wageningen) merkt onze Nieuwzeelandse collega op, dat dergelijke volken het gehele verdere seizoen geen moeilijkheden opleveren of, gelet op de universele moeilijkheid waarmee elke imker kampt, zullen deze volken geen zwermneiging vertonen.

Bedrijfsmethode

De volgende wenk gaat ook voor ons op. Het doet er niet toe volgens welk systeem er wordt geïmkerd, als men de grote lijn die door elke methode loopt maar trouw blijft! Probeer niet in drie jaar tijds vijf systemen in praktijk te brengen.

AFWEERSTOFFEN

*The repellent werkte niet
bij zonnig weer*

Stoffen toegevoegd aan pesticiden met het doel bijen ervan te weerhouden de behandelde plan-

ten te bezoeken, de zogenaamde repellents, zijn volgens het Ministerie van Landbouw van Nieuw Zeeland niet het juiste antwoord op de schade die de bijenteelt ondervindt door (onzorgvuldige) bespuiting van gewassen. De repellents die tot nu toe zijn gebruikt hebben slechts bijenbezoek verminderd en niet voorkomen. Om volledig betrouwbaar te zijn moeten de toegevoegde afweerstoffen onder alle weersomstandigheden hun werking behouden en minstens even lang werkzaam blijven als de spuitstof waaraan ze zijn toegevoegd.

Eén van de belangrijkste problemen bij de introductie van afweerstoffen is het veelzijdig testprogramma dat moet worden opgezet om alle omstandigheden te onderzoeken waarbij de stof z'n werking behoudt. Daarnaast moet deze nog de gebruikelijke test ondergaan van het Ministerie van Volksgezondheid. Zelfs bij toestemming tot gebruik van afweerstoffen en het beschikbaar zijn van een formule voor de juiste verhouding pesticide/afweerstof is geen zekerheid te krijgen dat de gebruiker altijd voldoende afweerstof aan het spuitmiddel toevoegt. Tot op heden bieden afweerstoffen toegevoegd aan pesticiden geen garantie dat bijensterfte wordt voorkomen, zodat gebruik nog niet is toegestaan. Het Ministerie is echter bereid een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden die de repellents bieden bij de teelt van bepaalde oogstgewassen.

The New Zealand-Beekeeper

SKLENAR

Tijdens mijn vakantie vorig jaar in het Sauerland was snel contact gelegd met een plaatselijke imker uit het Twistetal en na een praatje, hoe kan het anders, over het weinig „wel” en overvloedig „wee” van het bijenseizoen 1979 werd ik uitgenodigd een bezoek te brengen aan z'n bijen in het schitterende heuvelgebied.

Deze imker/natuurvorser had op verschillende plaatsen in de bossen een vijftal standplaatsen voor elk acht volken eigenhandig uitgehakt. Bij elke stand was van bomen een tafel en bank gemaakt, waar hij heerlijk bij z'n bijen kon dagdromen. In de omgeving van elke stal was aan drachtverbetering gewerkt; tal van Bereklauwplanten en zelfs een veld Phacelia stonden in bloei, waarbij het opviel dat de Phacelia druk werd bevlogen, ondanks de al vrij lage temperatuur in de vroege avonduren. (Phaceliazaad is verkrijgbaar bij het Bijenhuis; bloeitijd zes weken na het zaaien). Mijn gastheer was al druk aan het voeren (begin augustus). Het Koolzaad had nog een redelijke opbrengst gegeven, maar voor de Linde en de Klaver was het veel te koud geweest. Er werden achterbehandeling-kasten

gebruikt en hij imkerde met Carnica-bijen, stam Sklenar.

Sklenar was een onderwijzer, die in 1904 met bijenhouden begon. In zijn kast 47 vond hij een volk dat opviel door goede eigenschappen. Daar dit volk niet zwermen wilde, maakte Sklenar zich vertrouwd met de koninginneteelt en begon aldus zijn loopbaan als succesvol koninginneteler. Hij gaf de geteelde koninginnen de naam Sklenar 47, welke wij tegenwoordig nog kennen onder de naam Sklenar.

ENIGE CIJFERS OVER HONING

A.B.J. 7/79 meldt dat de export van Amerikaanse honing in 1978 t.o.v. het jaar daarvoor maar liefst met 46% is toegenomen tot 3.649 ton, een resultaat dat kon worden bereikt door het openbreken van nieuwe afzetgebieden in het Midden-Oosten en Europa. Op zichzelf niet meer dan een leuk resultaat voor de Amerikaanse imker, ware het niet dat ook de grootste afnemers worden genoemd. West-Duitsland eist de eerste plaats op, gevolgd door Saoedi-Arabië en ... Nederland, dat in 1978 Japan van de derde plaats verdrong.

Helaas zijn cijfers over de Nederlandse honingproductie nattevinger-werk. Wat zou het een goede zaak zijn als jaarlijks vanuit een flink aantal afdelingen, verspreid over het hele land, het gemiddelde oogstcijfer zou worden doorgegeven. **Bij deze informatie blijft de individuele imker dus anoniem.** Bv. Afdeling A 60 volken 660 pond, gemiddeld 11 p/volk. Afd. B 20 volken 400 pond, gemiddeld 20 p/volk. Uit al dit binnenkomende cijfermateriaal kan dan tenslotte een globaal oogstcijfer van de Nederlandse imker worden berekend. **Mogen we voor 1980 op uw medewerking rekenen?**

Wel beschikbaar zijn de overzichten betreffende de invoer van natuurhoning, opgesteld door het C.B.S.

De totale invoer bedroeg achtereenvolgens:

1975 4.358 ton uit 23 landen;
1976 5.885 ton uit 20 landen;
1977 4.288 ton uit 26 landen;
1978 5.554 ton uit 28 landen.

De vijf grootste leveranciers waren in
1975 U.S.S.R., West-Duitsland, Hongarije,
U.S.A., Mozambique;

1976 Cuba, West-Duitsland, Argentinië, Canada,
Hongarije;

1977 West-Duitsland (814 ton), Hongarije (642 ton), Cuba (543 ton), Canada (404 ton), Mexico (364 ton);

1978 West-Duitsland (906 ton), U.S.A. (633 ton),
Swaziland (563 ton), Hongarije (540 ton),
Cuba (500 ton).

De totale waarde in guldens van de ingevoerde
honing bedroeg in 1977 f 11.480.631 en in 1978
f 14.743.115.

DE GROTE TREK

In Noord-Dakota is een wet in werking getreden, die bepaalt dat binnen een afstand van 3½ km van een bestaande commerciële bijenstand geen nieuwe imkerij op dezelfde basis gevestigd mag worden. Dit ter bescherming van de belangen van de lokale imkers. Er gaan stemmen op om de maatregel ook in Californië toe te passen, omdat deze staat, door het gunstige klimaat, elk najaar wordt overspoeld met volken van de groot-imkers uit noordelijker regionen, die naar het Zuiden uitwijken bij de nadering van het koude jaargetijde. Het begint met de grote trek naar de Eucalyptus, vervolgens worden de volken aan de amandeltelers verhuurd voor bestuivingswerk (gemiddelde vergoeding \$ 15 per volk) om daarna in de uitgestrekte citrusaanplant te worden geplaatst. Afnemende drachtgebieden hebben mede tot deze maatregel geleid.

Gleanings, 1977/8.

Interessant is de vraag die op een kringvergadering van de groep Noord-Holland werd gesteld en hetzelfde probleem raakt nl. in hoeverre moet aan bevordering der bijenteelt worden gedaan, als de concentratie imkers zo groot wordt dat een honinggoest alleen valt te bereiken door intensief te reizen.

OVARIËNONTWIKKELING BIJ WERKBIJEN

Er werden twintig drieraamsvolkjes als volgt samengesteld: koningin met ongeveer 5000 bijen, 1 raam voer, en de andere twee ramen bij groep: A) oude raat met broed in alle stadia; B) oude raat zonder broed; C) nieuwe raat zonder broed; D) geen uitgebouwde raat, slechts een strookje kunstraat. Vervolgens werden op dezelfde wijze 20 volkjes samengesteld, die op de eerste dag moerloos werden gemaakt. Na 10 dagen werden uit elke groep 25 werkbijen verwijderd en onderzocht op ontwikkeling van de eierstokken. Van bijen uit de **moergoede** volkjes waren de ovariën niet ontwikkeld, evenals de bijen uit **moerloze** volkjes volgens model A. Daarentegen waren de ovariën van de bijen uit de moerloze volkjes volgens model B, C, en D wel sterk ontwikkeld (Hieruit zou de konklusie getrokken kunnen worden, dat larven in moercellen ook een stof afscheiden die ontwikkeling van de ovariën bij werkbijen onderdrukt (zie ook Groentje, 1980/1. p. 15).

A.P., 1978/2.

Ko Zoet

Wie? Wat? Waar?

Als reactie op de foto in het juni-no. schrijft de heer **H. Pels** uit **Velp** dat de bloem inderdaad lijkt op die van *Cornus alba*, de Witte kornoelje, maar hij is daar niet zeker van, wel van de vlinder. Het is de St. Jansvlinder of Bloeddropje.

Ook de heer **J. J. Oranje Jr.** te **Amstelveen** is die mening toegedaan: „De door u gefotografeerde vlinder behoort tot de Zygaenidae of Sint Jansvlinders. Uit de foto (u gaf geen kleuren aan en een zesde vlek is moeilijk te onderscheiden) vermoed ik sterk, dat u te maken had met *Zygaena filipendulae* L. (♀), de enige Nederlandse soort van dit geslacht. Waddeneilanden, droge open terreinen, soms moerassen, juni-aug., rups overwintert. De rups is bleekgeel met zwarte vlekken en leeft o.a. op „Rolklover.“

De heer **H. van Oorschot** te **Amsterdam** komt ongeveer tot dezelfde conclusie, maar geeft een iets andere bepaling van de soort: „De vlinder behoort tot de fam. der Zygaenidae, een groep overdag vliegende nachtvlinders (slechts één uitzondering bekend). Vooral in M.-, Z.- en O.-Europa vliegen vele tientallen soorten. De meeste lijken sprekend op elkaar en zijn vaak alleen te determineren op genitaliën of lengte van de sprieten. Dit dier hoort thuis in de groep van Zesvlekkigen (vleugels!). Het zou eventueel *Zygaena hippocrepides* Hübner kunnen zijn.“

Afbeeldingen maken het „Groentje“ aantrekkelijker !

Tekeningen, zwart/wit foto's, kleurenfoto's, negatieven en dia-positieven zijn altijd welkom.

I M N A-STUDIEREIS naar het hart van Afrika

Van 20 december 1980 tot 2 januari 1981.

De laatste studiereis van 1980 is iets unieks. Wij bezoeken de primitieve bijenteelt en de moderne coöperatieve bijenteelt. Als toeristische attractie een safari door het wildpark van Akagera, een beklimming van de Visokevulkaan om de laatste berggorilla's te volgen. Boottochten op het Kivumeer. Kerstfeest midden in de wildernis en eindejaarsfeest onder het Zuiderkruis, terwijl de Intoredansers begeleid worden door de tamtammers.

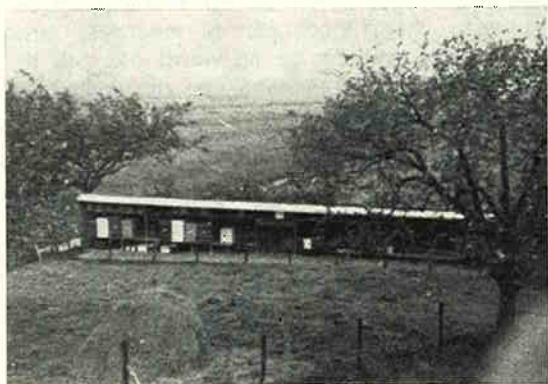
Slechts 30 deelnemers worden toegelaten.

Inlichtingsvergadering op 5 oktober 1980 om 15 uur in het Centrum te Tremelo.

Alle inlichtingen: Van Meel C, Hollands-vin 10, 3120 Tremelo (België), tel. 016-567864.

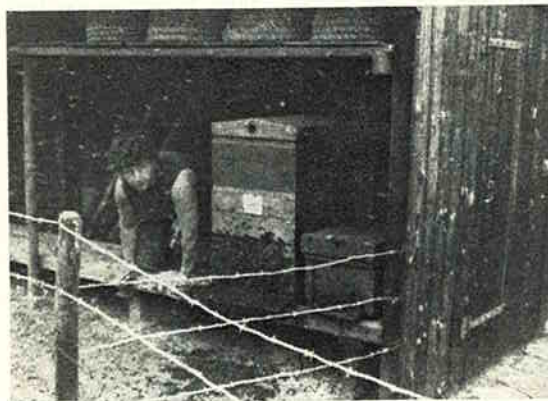
Met het „Groentje” op reis

Toen uw redacteur met echtgenote aan het einde van de meimaand bezig was aan een rustige slalomtoer over de kronkelende Lekdijk van Schoonhoven naar IJsselstein, zag hij plotseling — hoe kan het ook anders — bijen, veel bijen zelfs. De auto werd onder een hoek van zowat 45° aan de dijk gezet. Het bleek de enorme bijenstal van de heer **F. van Os** aan de Lage Dijk 44 te **IJsselstein** te zijn.

Op de plank in het midden staat als motto „Laat bijen uw voorbeeld zijn”. Iets om over na te denken!

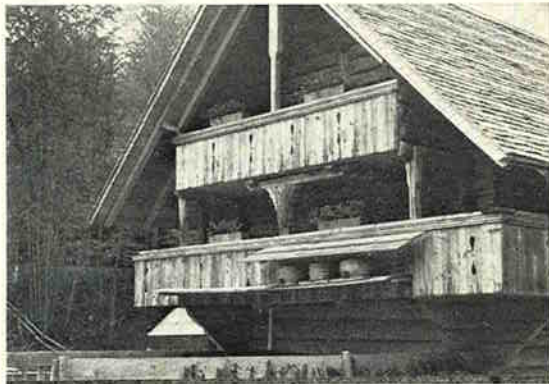
Omdat haar man even weg was paste mevrouw **A. W. van Os-de Kruyf** op de zwermen. Zij wilde natuurlijk niet op de foto, maar wij kunnen het ook niet helpen, door een onverwacht trucje is ze er toch op gekomen. Ook een beetje als dank voor het gezellige bakje koffie dat we bij haar dronken.

Een mooie baard . . . maar waar zit de koningin?

P.S. Het zijn geen geweldige opnamen, vooral ook omdat de kleuren hier wegvallen, maar van een (reuze handige) vestzak-camera kun je moeilijk anders verwachten. Dat mag de pret overigens niet drukken, ze hoeven toch niet naar de tentoonstelling.

De heer **W. Spanhaak** uit **Vorden** was onlangs op bezoek in het twee jaar geleden geopende Openluchtmuseum Ballenberg bij het Zwitserse Brienz, waarover in de „Blauwe (Schweizerische Bienen-Zeitung) van mei 1980 een interessant artikelje staat. Op de „Immenbank” voor het aardige „Stöckli” zijn de typische platte en schaalvormige korfjes geplaatst,

die karakteristiek waren voor de Zwitserse kantons Aargau en Wallis, maar ook voor het Zwarte Woud. Vandaar dat deze Alemannische Rumpf ook te zien is bij de Vogtsbauernhof uit 1570, waarnaar het Openluchtmuseum in het Gutachtal is genoemd en hier te zien op een ansicht uit ons reisalbum.

Tenslotte nog een vervolffoto op de twee uit het vorige Groentje van de heer **H. H. Siebring** te **Assen**. In Faverges dus, bij het meer van Annecy zag hij dit rijtje kasten van het in Frankrijk gebruikelijke Dadant-type.

Steeds meer imkers bezoeken in afdelingsverband het honeymoon-eiland „Schier”, waarover een kort verslag uit de Westlandse Bezige Bij.

Toen we op 18 mei in de namiddag aankwamen bloeiden de paardebloemen nog rijk langs de dijken en in de weilanden. Het gras blonk in de avondzon en het geheel maakte een vredige indruk. Als blikvanger voor de toeristen vallen de enorme walviskaken en de schier-grijze monnik wel in het oog.

Na een goede nachtrust werd de volgende dag per fiets het bevruchtungsstation bezocht waar de heer Geskes vol entoesiasme zijn betoog hield.

Als typische dracht op Schier noemde hij de kruipwilg en de braam. Na zijn gloedvol betoog over al het goede van de Carnica werd een kast open gemaakt, bepaald niet de slechtste zoals enkelen opmerkten. De geroemde zachtaardigheid bleek eens te meer. Geen kap en geen steken, vast op de raat en niet op oortjes en bovenlat.

Laten we hopen dat de Varroa verre blijft van Schier en dat het minder vatbaar zijn voor de gewone mijtziekte, door de dichte pels van de Carnica, een bijdrage kan leveren tot een gezonde bijenteelt. Als persoonlijke noot zou ik aan de woorden van de heer Geskes willen toevoegen dat ik de door hem geschetste indruk op bepaalde punten kan bevestigen, speciaal de zachtaardigheid en de enorme broednest-ontwikkeling in het vroege voorjaar. Voorbarige conclusies na een paar jaar werken met de Carnica wil ik zeker niet trekken; wel zijn mijn ervaringen dusdanig, dat ik ook dit jaar enige op Schier bevruchte moertjes invoer. J. Hertsig

Zonnebloemwedstrijd

In 1979 organiseerde de afdeling Soest samen met andere verenigingen en stichtingen voor de 10de maal een zonnebloemwedstrijd voor de jeugd.

In totaal werden 3500 zakjes zonnepittenzaad uitgereikt. Aan het eind van het seizoen kwam het wedstrijd karakter aan bod. De hoogste zonnebloem bereikte de respectabele lengte van 4.65 m en de breedste 40.7 cm. De plant met de meeste bloemen kwam tot maar liefst 40 stuks. De prijzen werden uitgereikt door een

wethouder van Soest. Aan de prijsuitreiking werd tevens een honingkeuring gekoppeld, zodat naast een verbetering van de bijenweide het publiek werd gewezen op ons onovertroffen produkt.

Een idee ter navolging. Chris Uiterwijk is hier de grote animator.

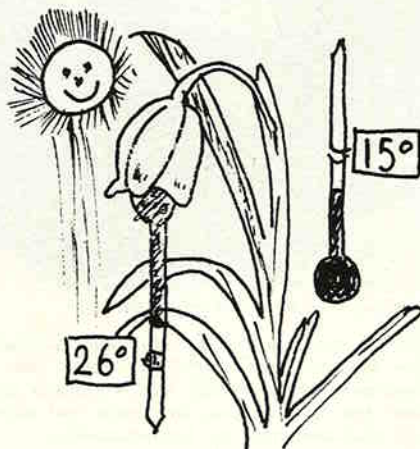
Hulp aan beginnende imkers

Het is de taak van elke afdeling beginnende imkers te helpen; het formeren van adoptiegroepen speelt hierbij een belangrijke rol. Onder adoptiegroepen verstaan we de combinatie van een ervaren imker en een leerling. De beginnende imker loopt één of meerdere jaren stage, doet ervaring op en wordt ook zelf bijgestaan bij de behandeling van zijn volken, aldus Bas Vroonland.

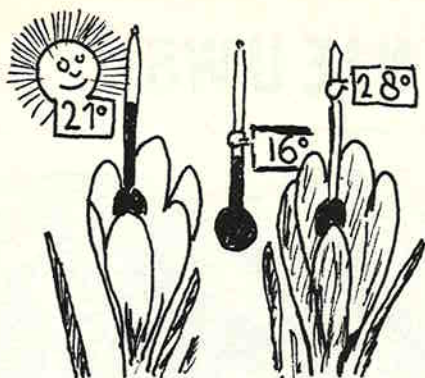
Warm aanbevolen

Vele bloemen lokken bijen en andere insecten door hun kleur, geur, stuifmeel en/of nectar, waarbij dan van de bezoeker als tegenprestatie een goede bestuiving wordt verwacht. Door en door bekend, maar... geboeid beleefd, elke keer weer bewonderenswaardig.

Minder bekend is dat bloemen nog een bijzondere aantrekkingskracht hebben. Zij ontvangen hun gasten namelijk in een goed verwarmd interieur. De temperatuur in de bloemkelk is hoger dan de temperatuur van de buitenlucht. Vorm, kleur en hoogte boven de bodem, alsmede aard en gesteldheid van de laatste spelen hierbij een belangrijke rol, aldus bleek uit metingen bij een groot aantal bloemen op het terrein van het bijenfysiologisch instituut te München.

	luchttemp.	temp. in bloem
witte tulp	20	25
witte krokus	16	21
paarse krokus	16	28
sneeuwkllokje	15	26

Het is bijzonder aantrekkelijk voor de bijen dat in het hangende sneeuwkllokje de temperatuur naar de nectar toe nog oploopt, een service die de rechtopstaande bloemen niet bieden. Narcissen vertonen variaties in de binnen-temperatuur afhankelijk van de richting van de bloem. De onbeschermd bloeiwijze van de wilg heeft geen eigen temperatuur. Bloemen met vlakke kroonblaadjes, zoals de sleutelbloem, vertonen afwijkingen van 5 graden boven de luchttemp. De temperatuur is op verschillende hoogte boven het aardoppervlak uiteenlopend.

Tijdens de bloei van de paardebloem wees de thermometer één meter boven de grond 18 graden aan, ter hoogte van de bloeiende bloem 22 graden en in de bloem zelf 32 graden. Op wervelingen (wind) reageert de „eigen” temperatuur van de bloem zeer gevoelig. De geschetste situatie kan alleen worden bereikt bij zonnig, rustig weer. Het micro-klimaat is van grote betekenis voor de vroege bloeiers. En juist deze vroegbloeiërs zijn van groot belang voor de opbouw van het bijenvolk in het voorjaar. Bij elk bloembezoek kan even doorgewarmd worden, hetgeen de (over)levenskans van vroegvliegende insecten vergroot. Jan Nijman

We blijven nog even in de bloemensfeer. Wanneer we over drachtplanten spreken dan gaan onze gedachten in eerste instantie uit naar planten die massaal voorkomen. Deze keer iets over een plant die in dit verband niet vaak wordt genoemd nl. een paar soorten van de familie Polygonum of Duizendknoop. De stengels hebben op veel plaatsen knievormige knopen (poly = veel; geny = knie) vandaar de naam.

In m'n tuin staan de *P. amplexicaule* en de *P. affine*. Eerstgenoemde bloeit van juli t/m september en is ongeveer 60 cm hoog. Bij redelijk vliegweer worden de bloemen al 's morgens vroeg door tientallen bijen bezocht. De bloeiwijze is aarvormig en de bloempjes zijn rose-rood. Als ze zijn uitgebloeid klappen de kroonblaadjes samen rond het vruchtbeginsel en

blijven nog geruime tijd aan de aar. Hierdoor houden deze lange tijd hun mooie kleur. Toen ik een aantal bloempjes door een loupe bekeek werd het drukke bijenbezoek me duidelijk. Rondom het vruchtbeginsel waren tussen de meeldraden druppeltjes nectar zichtbaar, heel gemakkelijk bereikbaar voor de bijen.

Ook de Bruidssluier behoort tot deze familie (*P. balsamicum Aubertii*) en levert honing en stuifmeel.

Arjen Neve

Om de laatste loodjes van de winter met succes weg te slikken volgt hier het recept van een honing-hoestdrankje, dat vooral erg lekker is en daarom(!) helpt:

Benodigdheden: 50 g zoute drop, 50 g laurierdrop, 1 theelepel tijmolie, 1 eetlepel klaver- of acacia-honing en een 1/2 liter water.

Los de drop op in het warme water en voeg de tijmolie en honing toe, liefst als het water weer wat afgekoeld is. Roer dit alles goed door elkaar en geef de „patiënt” hiervan ieder uur een dessertlepel. Gekombineerd met wat liefde is het een wonderdrankje. U kunt het mengsel, mits bewaard op een koele plaats in een afgesloten fles, niet langer dan 7 dagen bewaren.

Bronvermelding: De Westlandse Bezige Bij 3/79; Bijennieuws Nr. 193, Bunnik-Houten; Ons Bijenbrood, Noord-Zuid Beveland; Bijennieuws 1/79, Texel; De Stertselaar 6/79, Leiden; Het Vliegget 6/79, Zwolle.

Ko Zoet

BIJENSTAND „DE BIJENKORF” sinds 1897. Ruime sortering IMKERSMATERIALEN en SPECIALITEITEN, HONINGSLINGERS enz.

Ook in HONING zijn wij ruim gesorteerd, nl. KLAVERHONING f 6,— p. kg. ZOMERHONING f 5,15 p. kg. ACACIAHONING f 6,50 p. kg. BOEKWEITHONING f 6,— p. kg. Alles inclusief B.T.W. Minimum-afname 15 kg. Bij afname van 200 kg EXTRA KORTING.

Ons magazijn is geopend van MAANDAG tot en met ZATERDAG. (Dagelijks van 8 tot 20 u.)

Alleen op donderdag zijn wij gesloten.

U kunt dan wel in onze depots terecht:

J. v. Breukelen, Dorresteiweg 4, Soest (Utr.)
J. v. Lokhuizen, Rijnsburglaan 10, Heerde (Gld.)

„DE BIJENKORF”, Hoevelakenseweg 144
3783 WK Terschuur (bij Amersfoort).
Tel. 03426-1978 - Postrekeningnr. 2622.

Reist U met uw bijen?

Dan uw naam en adres duidelijk leesbaar in onuitwisbaar schrift op elke korf of kast.

Dat is voorschrift en het helpt diefstal voorkomen.

AFDELINGSNIEUWS

AKTIVITEITEN VAN DE AFDELINGEN

Afd. Velp e.o.:

13 september, 10.30 uur, geb. Schaerweide te Rheden: Viering 50-j. bestaan.

Afd. Haarlem e.o.:

23 september, 20 uur: Voordracht door dhr. C. E. Jansen.

Afd. Leiden e.o.:

27/28 september: Tentoonstelling „BEESTENSPUL“.

Afd. Utrecht:

2 oktober, 19.30 uur, Jan van Galenstraat 40: Na-jaarsvergadering en film „DE BIJ HOORT ERBIJ“.

Groep Graafschap/Lijmers:

4 oktober, 14 uur, Hotel Liestro: Ledenvergadering.

Afd. Gooiland:

14 oktober, 20 uur: Honingkeuring.

Zoals het ruim 70 jaar is geweest.

Foto's: H. G. Maagendans.

VRIENDELIJK VERZOEK

Vermeldt in uw Afdelingsverslag alleen gebeurtenissen en besluiten die van meer dan plaatselijk belang zijn, zodat de vele lezers in andere delen van het land en zelfs ver over de grenzen er ook iets aan hebben.

Deze beperking bevordert de leesbaarheid van het Groentje!

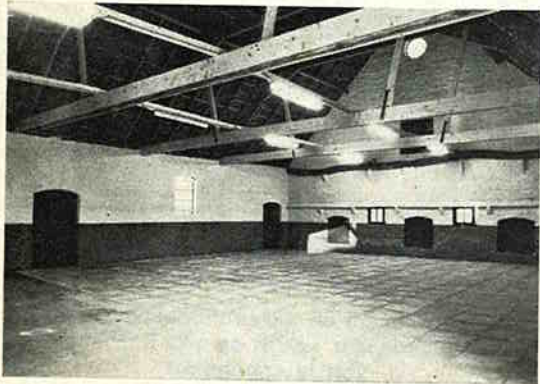
Voor details kunt u immers terecht in de maandelijkse AKTIVITEITEN-LIJST, de rubriek ONDERWIJS en de IMKERSAGENDA, terwijl nieuwtjes en wetenswaardigheden uit de Afdelingsbladen in GEKNIPT VOOR U bovendien nog eens extra worden belicht.

REDACTIE

AFD. EERBEEK

De imkersvereniging „Eensgezindheid“ organiseert op zaterdag 27 september weer haar jaarlijkse honing- en bijenmarkt. Deze 72ste honingmarkt zal dit jaar in het door de vereniging verbouwde bedrijfsgebouw van „De Korenmolen“ plaatsvinden. Door vergroting van

De nieuwe tentoonstellingsruimte.

Foto: A. v. d. Veen, Dieren.

het vloeroppervlak (140 i.p.v. 100 m²) is het nu mogelijk een betere en ruimere opstelling te krijgen voor inzenders en kopers. Er zullen op deze dag opnieuw verschillende oude ambachten worden gedemonstreerd, zoals korfvlechten en kaarsenmaken. Ook zal er een voorlichtingsstand zijn van de imkersvereniging „Eensgezindheid“. Verder zullen er stands aanwezig zijn voor het aankopen van imkersbenodigdheden, terwijl u tevens oude raat kunt inleveren. Aanvoerders van honing wordt dringend verzocht zich minstens enkele dagen voor de markt op te geven bij de heren: B. J. van Reen, Boerenstraat 14, 6961 KC Eerbeek, tel. 08338-1836 en G. G. J. Veesaert, Enkweg 7, 6961 VK Eerbeek, tel. 08338-2853. Om 9.00 uur zal de honingkeuring plaatsvinden. Het bestuur wil er ten overvloede nogmaals op attenderen, dat honing die niet aan de eisen voldoet zonder pardon van de markt wordt verwijderd. Er zal daarop door het bestuur streng worden toegezien, met name op raathoning.

De opening van de markt is om 11.00 uur op het terrein van café-rest. „De Korenmolen“, Kanaalweg 1 te Eerbeek. De muziekvereniging „De Eendracht“ uit Eerbeek zal deze dag met muzikale klanken omlijsten.

Hopende op een goede aanvoer en een flink aantal kooplustigen wensen wij u een „tot ziens“ in Eerbeek.

G. G. J. Veesaert, secr.

AFD. ZUTPHEN

Wie van een potje goudgele of witte honing van eigen bodem is gecharmeerd kon zaterdag 9 augustus terecht op de kleine maar goed gesorteerde honingmarkt op de Schupstoel. Daar stonden een aantal imkers honing te verkopen op initiatief van de herboren afdeling Zutphen van de VBBN, de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland. Deze betrekkelijk kleine afdeling groeide in een half jaar tijds met niet minder dan 150 procent. De vergunning tot het houden van twee jaarlijkse honingmarkten werd door allerlei omstandigheden geruime tijd niet benut, maar sinds enkele jaren is dit evenement weer tot een vertrouwd beeld geworden in de binnenstad. Zo zelfs, dat diverse klanten hun lege „likkepotjes" opsparen om ze de volgende keer bij dezelfde kraam in te wisselen voor nieuwe voorraad. En voorraad was er ondanks de ook voor bijen minder goede weersomstandigheden genoeg. Dat gold eveneens voor wasproducten en imkersbenodigdheden. Voor de vele bezoekers die nog nooit van de honingwijn of mede gesnoept hadden stond er een bekertje klaar, terwijl zij middels een fraaie observatiekast met een ijverig wriemelend bijenvolk kennis konden nemen van het geheimzinnige doen en laten van de bijzonder geëmancipeerde zoetstofproducenten. Dat de belangstelling voor de bijenhouders als zinvolle natuursport toeneemt blijkt wel uit het feit, dat er deze winter na jaren weer een cursus voor beginners in Zutphen van start gaat. Deze VBBN-afdeling neemt ook deel aan de grote natuur- en milieumanifestatie eind september-begin oktober in de Burgerzaal. Kort daarna volgt dan de tweede honingmarkt op 4 oktober.

Uit: Zutphens Dagblad, 11 aug. 1980.

AFD. UGCHELEN

De afdeling Ugchelen van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland heeft wederom een geslaagde cursus gehouden voor de Rangerjeugd van het Wereld Natuurfonds, een twaalfstal jongens en meisjes in de leeftijd van 8 tot 15 jaar. Op 3 mei werd in een blokhut in de mooie omgeving van het park Berg en Bos in Apeldoorn de kinderen alles verteld over het bijenleven, de behuizing van de bij en de gereedschappen waarmee de imker werkt, gevolgd door een dia-serie. Vrijdag 9 mei was het aantreden gebazen voor het mini-examen, waarna de avond werd besloten met twee films: De bij hoort erbij, en een film over een wildpark in Zuid-Afrika. Op zaterdag 10 mei moest het dan maar gebeuren, de jeugd werd met het werkelijke bijengebeuren geconfronteerd. Onder leiding van een viertal imkers werd er in de bijenvolken gewerkt, waarbij geen enkel kind een steek heeft opgelopen! Na afloop van het praktische gedeelte werd onder het genot van een glas frisdrank aan alle kinderen een speciaal certificaat uitgereikt. De cursus werd besloten met een bezoek

aan het bezoekerscentrum „De Weerribben".

G. v. d. Made, Apeldoorn.

AFD. REGGEDAL Honingtentoonstelling

Evenals voorgaande jaren houden wij ook dit jaar weer een honingtentoonstelling en wel op zaterdag 4 en zondag 5 oktober. Deze gebeurtenis wordt georganiseerd in samenwerking met de P.J.G.O. afd. Diepenheim, die dan een gewassententoonstelling houdt. Tevens zijn er oude ambachten en voorlichtingsstands te zien. Het bovenstaande vindt plaats in Hotel Roelofsen, Goorseweg 22, Diepenheim.

Inzendingen. Voor de honingkeuring kunnen alle inzenders, dus ook onze eigen leden, hun honing inleveren op vrijdag 3 oktober na 20.00 uur op bovenvermeld adres.

Inleggeld. Dit bedraagt f 2,25 per serie van drie potten of ramen. In de volgende klassen kan worden ingezonden: 1. Flacons vloeibare honing; 2. Flacons gekristalliseerde honing; 3. Flacons heidehoning; 4. Drie ramen zomerhoning; 5. Drie ramen heidehoning. In de klasse vloeibare honing mag met meerdere series van drie stuks worden deelgenomen, mits er tussen de series een aanwijsbaar verschil is in soort, kleur of smaak. Door in te zenden verklaart de inzender zich zonder voorbehoud akkoord met de bepalingen van ons reglement. In alle zaken waarin het reglement niet voorziet beslist de organisatiecommissie in overleg met de jury. Het reglement is verkrijgbaar op onderstaand adres of bij inlevering van de honing. Houders van wisselbekers, die nog niet definitief in het bezit ervan zijn, worden verzocht deze in te leveren. Aarzel niet om mee te doen, het is zeer interessant en leerzaam!

G. W. Wiggers, P. Langendijkstraat 16,
Goor, tel. 05470-5124.

„Oogst en dracht"

(vervolg van pag. 197)

NIEUW VENNEP, 8 AUGUSTUS 1980

De maand mei bracht ons record-droogte, de periode half juni-half juli een record hoeveelheid neerslag. Hoe hielden onze immen zich onder deze extreme weersomstandigheden? Ondanks de droogte was de ontwikkeling voorspoedig en juist voor de aanvang van de „natte moesson" waren alle jonge moertjes aan de leg, ook dat mag bijzonder worden genoemd.

De voorjaarsoogst van koolzaad en andere vroege bloeiers was, althans in de Haarlemmermeer, matig. Toen de voedselvoorraad van de volken rond half juli tot een bedenkelijk peil daalde brak een warme periode aan die duurde tot 4 augustus. De liguster stond toen in volle bloei en op plaatsen waar deze heester massaal voorkomt bleek weer eens waartoe de bijen in staat zijn. Er werd zoveel nectar binnengebracht dat nog maar weinig eitjes konden worden afgezet. In deze periode zwermde zelfs volken met jonge moertjes! Al het materiaal was ingezet, de volken kregen ruimtegebrek en de temperatuur liep tot zeer hoge waarden op. De imker kon niet ingrijpen, want de nectar was nog niet in honing omgezet.

„Stress-zwermen" heb ik het maar genoemd!

Ko Zoet

Wat doet het BIJENHUIS voor U

HET BIJENHUIS, dat al veel doet voor de imkers,

HEEFT WEER IETS NIEUWS !!

VOERBAK systeem Mommers, uitgevoerd in **KUNSTSTOF**,
geheel uit één stuk. Zuurbestendig en warmte-isolerend.
Precies op maat voor **SPAARKAST** en **SIMPLEXKAST**.
Daarom bij bestellen kasttype opgeven.

Introductieprijs f 32.50

Daarnaast blijft de alleenverkoop van **PLASTIC VOERBAK nr. 332** — inh. $\pm$ 6 liter van onbreekbaar plastic, compleet met deksel — voor de ongelooflijk lage prijs van **f 14,75**.

BIJENHUIS - WAGENINGEN

GEOPEND iedere werkdag van 8.00 — 12.00 uur en
van 13.30 — 17.30 uur.
's Zaterdags van 9.00 — 12.30 uur.
GRINTWEG 273, 6704 AP WAGENINGEN
Telefoon 08370 - 1 28 63, Giro 82.32.76.

Geld is vaak niet het enige probleem.

Wij helpen.

Geld werpt vragen op.
Vragen over sparen, lenen, beleggen,
hypotheeken...

De ABN is ervoor om die vragen
te beantwoorden. Om u te adviseren.
Over geld net zo goed als over
verzekeringen en vakanties. Vragen
staat vrij bij de ABN. Komt u daarom
eens praten.

ABN Bank